Jaargang 42
Nummer 1
Zomer 2020

In deze uitgave onder andere:

- Brood voor alle inwoners van 75 jaar en ouder
- Tarwe, lopende vuurtjes en kaas met een luchtje
- 100 jaar VOLHARDING
- De vondst van zijn leven

Historische Vereniging Hardinxveld-Giessendam

Mededelingenblad

Inhoudsopgave

Voorwoord 01

Activiteiten en Mededelingen 02

Brood voor alle inwoners van 75 jaar en ouder 07

Coöperatieve Verbruiksvereniging VOLHARDING 09

Tarwe, lopende vuurtjes en kaas met een luchtje 12

Een markante Hardinxveldse 14

Een oorlogsverhaal 25

Liniecrossers Tweede Wereldoorlog en Leenman 26

Boerman Transport (vervolg) 30

100 jaar VOLHARDING 35

Etalage 4 en 5 mei Historisch Informatie Centrum ... 38

De vondst van zijn leven 40

Boekennieuws 41

Oorlogspuin (1945) en bouwpuin (2020)

Bij de coverfoto: Geerit Putters met hittekar in de Damstraat

Bij de coverfoto achterkant: Gereformeerde kerk Buitendams

Inleveren kopij 1 september 2020:
sluit 15 november 2020
Toesturen kan naar: aaltje1950@gmail.com

COLOFON

Uitgever
Historische Vereniging
Hardinxveld-Giessendam

Eindredactie
A. van Lopik-de Jong

Redactieleden
W.F. van de Bree-Ooms
M.J.A. de Haan
A. van Lopik-de Jong
J.F. Teeuw-van der Plas
P. van Wijngaarden

Foto's
Piet Boer, Max van den Bout, Ewoud Klop, Arnold de Haan, Wil Koorevaar, Evert van Lopik en fam. Putters.

Vormgeving, opmaak en druk
De Groot - grootsgedrukt.nl, Goudriaan

Redactieadres
E-mail: info@hv-hardinxveld-giessendam.nl
Secretariaat: wf@vandebree.nl

Het Mededelingenblad verschijnt twee keer per jaar en is gratis voor leden en zusterorganisaties. Losse verkoopprijs € 3,50

Genealogische werkgroep
Jan Dubbeldam, Wim van den Heerik, Bas Huisman, Arie Verhoef

Historisch Informatie Centrum
Peulenstraat 243 tel. 0184 - 632956
(op zaterdagmorgen van 10-12 uur)

Copyright
Overname van artikelen of gedeelten daarvan is toegestaan mits vermelding van de bron en toezending van een exemplaar.

Lidmaatschap
De minimumcontributie bedraagt € 15,00 per jaar. Voor leden tot 18 jaar en ouder dan 65 jaar € 12,50. Bankrekening NL65 RABO 0325 0991 38 of NL68 INGB 0003 8796 69. Bij elke betaling s.v.p. duidelijk uw lidnummer vermelden en het bedrag dat u betaalt. Donaties zien wij graag tegemoet.

BESTUUR

W.F. van de Bree-Ooms	Buitendams 77	3371 BB	H'veld-G'dam	0184 - 614563	secretaris
M.J.A. de Haan	Buitendams 4	3371 BL	H'veld-G'dam	0184 - 616586	archivaris
A. Kampman-Timmer	Van Leeuwenhoekstraat 71	2984 EG	Ridderkerk	0180 - 428594	penningmeester
A. van Lopik-de Jong	Damstraat 1	3371 AC	H'veld-G'dam	0184 - 612232	eindredacteur
R. Nederveen	Binnendamseweg 37	3381 GA	Giessenburg	06 - 15684213	
P. van Wijngaarden	Spindermolen 20	3371 RN	H'veld-G'dam	0184 - 615953	vicevoorzitter

Voorwoord

Dit jaar gedenken we 75 jaar vrijheid. De manier waarop we dat hebben gedaan was totaal anders dan we ons hadden voorgesteld. We worden behoorlijk beperkt in onze vrijheid. Eigenlijk wel symbolisch. Het grote verschil tussen nu en toen is, dat wij niet worden beperkt in onze geestelijke vrijheid. We mogen zeggen, schrijven en denken wat we willen. Reden genoeg om ondanks alles dankbaar te zijn voor de vrijheid die wij genieten.

De Historische Vereniging participeert actief in de Stichting '75 jaar vrijheid' en van daaruit werden de activiteiten voorbereid die dit jaar dus niet doorgaan. Besloten is het gehele programma te verplaatsen naar 2021. Dan vieren we 75+1 jaar vrijheid.

Onze jaarlijkse algemene ledenvergadering moest vervallen. Soms worden de dwingende verplichtingen van de statuten ingehaald door de onmogelijkheden van de praktijk. We hopen dat het in 2021 weer mogelijk is. Het 'Overzicht van de activiteiten van het bestuur in het verenigingsjaar 2019/2020' treft u elders aan in dit Mededelingenblad.

Het Historisch Informatie Centrum is nog steeds gesloten. We missen de ontmoetingen met de bezoekers op zaterdagmorgen. Inmiddels is besloten dat het HIC m.i.v. zaterdag 4 juli weer geopend is.

In de afgelopen periode is er stevig aangepakt. Het bestuur zit niet stil, er werden binnen een jaar maar liefst twee boeken uitgegeven.
Op 30 november 2019 werd het boek 'Van Burenhulp tot Onderneming, begraven in Hardinxveld en Giessendam' geschreven door Ronald Nederveen gepresenteerd en in mei 2020 verscheen een buitengewoon interessant boekje vol artikelen en berichten over ons dorpsleven in de eerste maanden na de bevrijding, mei-september 1945 met de titel '75 jaar vrijheid langs Merwede en Giessen: teksten uit het weekblad de Rondom de Giessen. Beide uitgaven werden vakkundig en met liefde en overgave geredigeerd én geproduceerd door ons bestuurslid Alie van Lopik-de Jong, die ook het boekje '75 jaar vrijheid' samenstelde. Haar man Evert van Lopik zorgde voor de fraaie ingetogen vormgeving.

De heruitgave van 'Merwedegijzelaars' is nog in uitvoering. Auteur Anja van der Starre heeft de tekst, waar nodig gereviseerd en aangepast. De eindredactie is in de ervaren handen van Dick de Jong. De herziene uitgave zal 3 oktober worden gepresenteerd.

Helaas nemen we afscheid van twee bestuursleden, Johan van den Bout en Nel Scheijgrond.

Johan van den Bout maakte sinds 1995 deel uit van het bestuur. Hij was 'onze man uit Boven-Hardinxveld' en fungeerde een aantal jaren als waarnemend voorzitter c.q. vicevoorzitter.

Nel Scheijgrond was bestuurslid sedert 2011. Eén van haar taken was de organisatie van de jaarlijkse Open Monumentendag en zij onderhield ook de contacten met de pers.

Onze penningmeester mevr. Adri Kampman wil ook aftreden, maar heeft besloten nog aan te blijven tot de najaarslezing. Wellicht is er dan een nieuwe penningmeester gevonden……

De heer Ronald Nederveen treedt toe tot het bestuur. We hopen zijn aanstelling op de eerstvolgende algemene ledenvergadering te bekrachtigen. Tevens verwelkomen we als aspirant bestuurslid mevr. Hermine Strop. O ja, we zoeken ook nog een bestuurslid uit Boven-Hardinxveld….
Weet je welkom!

Peter van Wijngaarden,
vicevoorzitter

Johan v.d. Bout

Nel Scheijgrond

REACTIE OP HET ARTIKEL OVER HET DIEPJE

Dick de Jong

In het Mededelingenblad jaargang 41 nummer 2 (winter 2019) staat een mooi artikel van Gert Huisman over Het Diepje. Daar staat: 'Er was ooit een klein zijriviertje van de Merwede, dat door de schippers gekend was als het Noordendiep'. Graag reageer ik hierop met het volgende.

Bij de naamgeving van de straten 'achter' de Peulenstraat na de bouw van het nieuwe winkelcentrum (toen Bas van der Heijden en omgeving) was ik betrokken als voorzitter van de Straatnamencommissie Hardinxveld-Giessendam[1]. Eigenlijk wilde die commissie aan de betreffende straat de naam Diepje toekennen, zoals het daar in de omgeving ooit lopende watertje in de plaatselijke volksmond alom werd genoemd. Dat Diepje werd in 1852 door de aanleg van een dijk achter de Peulenstraat afgedamd en wat restte was een soort gantel vanaf de Giessen op de plaats waar nu supermarkt Dirk is. Op bijgaand kaartje staan de letters Sl bij de plaats waar dat dijkje begon; daar was namelijk een keersluisje. Dat afgedamde stuk water werd vanwege het veel kleiner zijn dan het oorspronkelijke Diepje wel Klein Diepje genoemd.

De naam Diep bestond ook al onder schippers, namelijk voor de Beneden-Merwede. Als de schippers stroomafwaarts voeren konden ze bij Boven-Hardinxveld na de aanleg van de Nieuwe Merwede kiezen voor die Nieuwe Merwede of voor de Beneden-Merwede. Die Beneden Merwede heette in de volksmond bij de schippers 'Noordendiep', of kortweg 'Diep'. Die naam zou zijn ontstaan omdat vanaf hier de rivier ineens een stuk smaller is dan stroomopwaarts waar deze Waal heet. Dat vertelden enkele schippers me ooit tijdens een jaarvergadering van Schuttevaer.
Een Diep is een (smal) vaarwater of vaargeul, meestal gelegen tussen zandbanken of ander hoger liggend land. Dat woord vaargeul geeft al aan dat er sprake is van relatieve smalte. En omdat je als schipper bij Boven-Hardinxveld kon kiezen tussen de brede zuidelijker liggende Nieuwe Merwede of de noordelijker lopende Beneden Merwede werd het Noordendiep. Ook al omdat de Merwede al drie namen kende met Merwede erin, want het eerste stuk heet Boven-Merwede. Als bijvoeglijk naamwoord kennen wij diep als 'ver naar beneden buigend'. Het water ligt ten opzichte van de beide oevers 'ver' naar beneden.

Dat Diepje maakte deel uit van de delta van de Giessen, die ten westen van de (Giessen)dam in de Merwede uitmondt. Het was de meest oostelijke uitloper, die in de laatste tijd van het bestaan ervan begon aan de oostkant achter het huidige verenigingsgebouw De Parel. Links stond de hoepenschuur van de weduwe Loeve en rechts had je de garage van Roza. Het liep vandaar terug richting Peulenstraat om ergens waar nu de Talmastraat ligt naar het zuiden met de Peulenstraat mee te buigen. Het Diepje eindigde in het Giessendamse Gat. Dat Giessendamse Gat begon verderop achter Buitendams en was een andere uitloper van de Giessendelta. Verder westwaarts waren er daar nog meer van, waaronder de Karnemelksloot.

Dit betekent ook dat de door Gert Huisman genoemde bedrijfjes niet aan de rechterkant, maar aan de linkerkant van het Diepje lagen, want dat Diepje liep stroomafwaarts vanaf de Giessen naar de Merwede en was geen zijrivier van die Merwede. Dat was wel de Giessen, waarvan het Diepje deel uitmaakte. De Giessen was overigens evenals de Linge ooit onderdeel van de grote delta van de Rijn en de Maas, die voordat er sprake was van permanente bewoning in onze streken hier was gevormd.

REACTIES OP DE PUBLICATIE 75 JAAR VRIJHEID LANGS MERWEDE EN GIESSEN

Met het boekje '75 jaar vrijheid' had ik al een begin gemaakt voordat Nederland nog van corona had gehoord. Alle activiteiten rond 4 en 5 mei moesten nadien afgelast worden. Al het werk dat veel eerder dan dit boekje was verzet om te vieren en te gedenken rond die data viel in duigen. Maar met het werk aan het boekje kon ik rustig doorgaan. Eigenlijk was het een welkome afleiding in die periode. Toen het uitkwam werd het heel goed ontvangen in de coronatijd. Niemand kon veel doen, maar lezen kon in ieder geval wel.
De complimenten bleven dan ook niet uit. Binnen de kortste keren zijn we ze allemaal kwijtgeraakt. Kinderen lezen het boekje zelfs

[1] Deze bestond toen uit twee burgerleden, een vertegenwoordiger van de Historische Vereniging HG, een vertegenwoordiger van de Stichting Dorpsbehoud HG, een PTT-er (het toenmalige postbedrijf), een ambtelijk secretaris en een ambtelijk voorzitter.

voor aan slechtziende ouders en de eerste reactie die schriftelijk binnenkwam staat hiernavolgend afgedrukt. Hartelijk dank familie Haeser.

Geacht Bestuur,

Onze complimenten voor de precies op tijd toegezonden publicatie 75 Jaar Vrijheid langs Merwede & Giessen. Bij het allereerste opslaan trof ons al de goede smaak van ongedwongen herinneringen aan een roerige periode, die wij hoewel jong toch ook intensief beleefden.

Om in oorlogsterminologie te blijven een ware VOLTREFFER.. We gaan het met plezier helemaal tot ons nemen, maar konden het niet laten U nu reeds te bedanken voor Uw initiatief en uitvoering. Ook voor U in deze Coronatijden het allerbeste gewenst en dat is toch zeker gezondheid.

Hartelijke groeten,
Teun B. Haeser (84)
Bets Haeser-Lock (81) Gorinchem

Het volgende stukje kwam ook binnen als reactie op het boekje '75 jaar vrijheid'.

Het boekje 75 jaar vrijheid langs Merwede en Giessen is op 12 exemplaren na uitverkocht.

GEERIT PUTTERS

Kees Putters

Een foto van mijn vader Geerit Putters. Hij rijdt hier op dertienjarige leeftijd tussen de puinhopen in de Damstraat na het bombardement. In de oorlog deed hij klusjes voor Adriaan Bor, de melkboer uit Buitendams, waar hij naast woonde. Zo was hij vaak op pad om van alles rond te brengen met de "hittekar" zoals hij dat altijd noemde. *(het woordje -hit- kent 25 verschillende betekenissen. In dit geval betekent hit een klein paard of pony-red.)*

Zo heeft hij verschillende keren kaas afgeleverd of opgehaald. Slim van de melkboer want een jongetje op een karretje viel blijkbaar niet op bij de Duitsers. Hij is nooit gepakt. Wel heeft hij benauwde ogenblikken meegemaakt toen Engelse vliegtuigen Duitsers beschoten op Giessen-Oudekerk.

Mijn vader stond daar met een steigerend paard tegen een gevel gedrukt. Gelukkig was Eimert van den Heuvel zo vriendelijk om het hele span bij hem binnen te halen.

OVERZICHT VAN DE ACTIVITEITEN VAN HET BESTUUR IN HET VERENIGINGSJAAR 2019/2020

Het was (zoals gewoonlijk) een druk jaar met de nodige activiteiten. Eén en ander vraagt het nodige van de bestuursleden, het vraagt veel tijd en inzet. We doen het met veel plezier en liefde maar het krimpend aantal bestuursleden blijft een bron van aanhoudende zorg. Dit jaar vertrekken 3 zeer ervaren bestuursleden en dat is een fikse aderlating voor het bestuur. Gelukkig mogen we in de persoon van dhr. Ronald Nederveen een nieuw bestuurslid (met de nodige ervaring) verwelkomen. Nieuwe bestuursleden blijven van harte welkom.

We nemen helaas afscheid van de heer Johan van den Bout. Hij maakt sinds 1995 deel uit van het bestuur en heeft zich op veel terreinen nuttig gemaakt, niet in het minst bij de restauratie van onze zalmschouw de HD 1. Hij was 'onze man uit Boven-Hardinxveld' en fungeerde een aantal jaren als waarnemend voorzitter c.q. vicevoorzitter.

Nel Scheijgrond was bestuurslid sedert 2011. Eén van haar taken was de organisatie van de jaarlijkse Open Monumentendag. Als (voormalig) hoofd van de plaatselijke bibliotheek beschikte ze over een prima netwerk in deze wereld en was ze goed ingevoerd in diverse culturele zaken.

Adri Kampman wil haar taak als penningmeester ook neerleggen, maar zal nog even aanblijven tot er weer een ledenvergadering gehouden kan worden. Johan de Bruin heeft een deel van haar taak overgenomen, de ledenadministratie. Daar zijn wij hem heel erkentelijk voor.

We zullen Johan en Nel niet alleen missen vanwege het werk dat ze hebben gedaan, maar ook vanwege hun persoonlijke, sociale inbreng. We waren een goed team en zullen hen oprecht missen. De HV is hen veel dankbaarheid verschuldigd!

- De gebruikelijke bestuursvergaderingen werden eenmaal per maand gehouden.
- De redactie van het Mededelingenblad vergaderde enkele malen ter voorbereiding van een uitgave van het Mededelingenblad.
- Tweemaal per jaar wordt deelgenomen aan de vergaderingen van het HOAV (Historisch Overleg Alblasserwaard en Vijfheerenlanden). Ontmoetingen met zustervereningingen zijn nuttig voor de uitwisseling van ideeën. De najaarsvergadering stond in het teken van het digitaliseren van kranten, tijdschriften en documenten.
- Op 13 april 2019 stond de HV met een stand op het terrein van Museum De Koperen Knop en namen we deel aan een 'proeverijmarkt'. Hoewel het een zeer koude zaterdag was, kwam er toch veel publiek bij de HV-stand en 'de koekjes van Benders', gebakken door onze voorzitter de heer Van Wijngaarden, vonden gretig aftrek.
- Naar gewoonte gaf de Vereniging op 15 juni 2019 acte de présence op de braderie. Het gaf weer veel aanleiding tot gesprekken en ontmoetingen met (oud) dorpsgenoten.
- In de maand juli 2019 ontvingen alle leden en zustervereningingen de fraai verzorgde zomereditie van het Mededelingenblad.
- De jaarlijkse Open Monumentendag werd gehouden op 14 september. Het thema was 'Plekken van Plezier'. De Vereniging hield, met toestemming van het bestuur van de IJsclub, open huis in het clubgebouw aan de Parallelweg, Het programma bestond uit een expositie van schaatsen en schaatsmaterialen in de ruimste zin van het woord en het draaien van een oude schaatsfilm. Veel bezoekers kwamen ook om nostalgische redenen, namelijk om nog eens terug te kijken in het oude gebouw waaraan zij zulke plezierige herinneringen hadden.
- De bouw van het stookhuisje op het terrein van Museum De Koperen Knop werd voltooid.
- Op 3 oktober was de H.V. present op de Seniorenbeurs in Sporthal De Wielewaal. Een fotopresentatie met beelden uit het heden en verleden trok weer veel publiek en leverde veel reacties op. In het kader van samenwerking deelden de HV en Stichting Dorpsbehoud een stand.
- De najaarslezing, gehouden op 26 november in de plaatselijke bibliotheek, werd verzorgd door mevrouw Teuntje de Haan met het onderwerp 'Een muur van water'. Zij vertelde over haar ervaringen tijdens en na de Watersnoodramp in de nacht van 31 januari op 1 februari 1953, die ook zijn vastgelegd in een door haar geschreven boek met gelijknamige titel.
- Op 30 november werd het boek van de heer Ronald Nederveen, getiteld 'Begraven in Hardinxveld-Giessendam, van burenplicht tot onderneming' gepresenteerd in de Kerk met de Beelden. Alle leden ontvingen een exemplaar van dit boek, waarvan dhr. Evert van Lopik de vormgeving heeft verzorgd.
- De vernieuwde website, professioneel ontwikkeld en vormgegeven door MM Design te Hardinxveld-Giessendam, is goed ontvangen bij leden en belangstellenden. Getracht wordt de website zo actueel mogelijk te houden. We zijn nog steeds op zoek naar een webmaster
- Mevrouw Van Lopik heeft een leerling van de Gomarus Scholengemeenschap in Gorinchem begeleid bij zijn stage. Onderwerp van zijn project: toponiemen zoeken.
- In september verraste het jubilerende huis-aan-huis blad 'Het Kompas' de HV met een heerlijke taart.

- Deelname aan de Rabo Club Actie bleek zeer lucratief. De Vereniging stond in de top 5! De Rabobank waardeerde het werk van de HV en schonk een bedrag van € 2.000,--. Nogmaals hartelijk dank hiervoor.
- Op 5 oktober mochten enkele bestuursleden een gift van € 1.000,-- in ontvangst nemen van Kringloopwinkel De Cirkel. Het bestuur is hiermee heel blij en zegt De Cirkel hiervoor hartelijk dank.
- Ook van Stuwkr8 is een financiële bijdrage ontvangen in het kader van de MAG, die besteed zal worden aan de herdruk van 'Helsluis' of 'Merwedegijzelaars'. Ook hiervoor is de HV natuurlijk zeer erkentelijk.
- Er zijn een aantal gesprekken gevoerd met museum De Koperen Knop over depots en de objectregistratie. Gewerkt wordt aan een conversie naar het objectregistratiesysteem van het museum.
- Eveneens is veel aandacht besteed aan het gebruik van FotoBase. Installeren en updaten van FotoBase werd steeds moeilijker, zo niet ondenkbaar. Na overleg is besloten tot migratie naar FotoBase Cloud. Inmiddels is dit gebeurd. De computer in het HIC veroorzaakte de laatste tijd veel problemen voor de gebruikers. Dit is opgelost door de aanschaf van een nieuwe computer in maart 2020.
- De Genealogische Werkgroep, die elke zaterdagmorgen in het HIC aanwezig is, heeft weer veel familieonderzoeken verricht, veel belangrijke informatie vastgelegd. Zij rapporteert maandelijks uitgebreid aan het bestuur.
- In de maand februari Is de herdruk van het jeugdboek 'Helsluis' verschenen. Het boekje is nog steeds populair. Door een docent van CS De Hoven Uilenhof is een theaterstuk over de Merwedegijzelaars geschreven, waarbij hij deze publicatie als leidraad heeft gebruikt.
- Doordat de zalmschouw HD 1 veel onderhoud vraagt en nauwelijks wordt gebruikt heeft het bestuur besloten deze zalmschouw te koop aan te bieden. Tot nu toe hebben zich geen liefhebbers gemeld.
- Er zijn veel plannen ontwikkeld in het kader van de viering van'75 jaar Vrijheid'. De HV is nauw betrokken bij alle voorbereidingen. De vicevoorzitter maakt deel uit van het plaatselijk comité en bestuurslid/ secretaris van de speciaal voor dit evenement opgerichte stichting '75 jaar vrijheid'. Helaas kon geen van de geplande activiteiten en evenementen doorgaan in verband met de coronacrisis. Veel was al voorbereid en uitgewerkt, maar van uitstel komt geen afstel. Inmiddels is besloten het totale pakket aan activiteiten uit te voeren in 2021 onder de titel '75+1'.

PLANNEN VOOR HET VERENIGINGSJAAR 2020/2021

- De herdruk van 'Merwedegijzelaars' is nog in uitvoering. Auteur Anja van der Starre heeft de tekst waar nodig gereviseerd en aangepast. De eindredactie is in de ervaren handen van Dick de Jong. De presentatie zal gelijktijdig plaatsvinden met de onthulling van de monumenten voor de Merwedegijzelaars in Hardinxveld-Giessendam, Sliedrecht en Werkendam en wel op 3 oktober aanstaande.
- Ons bestuurslid mw. Van Lopik-de Jong heeft aan een de bevrijdingsuitgave gewerkt: '75 jaar Vrijheid langs Merwede en Giessen' en haar man Evert van Lopik heeft het boekje vormgegeven. U heeft het inmiddels ontvangen. Op enkele exemplaren zijn alle 1000 boekjes uitverkocht. Een mooi resultaat.
- De zomereditie van het Mededelingenblad zal naar verwachting eind juni bij u in de bus liggen.
- De HV hoopte weer aanwezig te zijn tijdens de braderie in de Peulenstraat, maar deze activiteit gaat niet door vanwege de coronacrisis.
- Wegens gebrek aan menskracht zal de H.V. dit jaar niet deelnemen aan de Open Monumentendag op 12 en 13 september.

Mw. W.F. van de Bree-Ooms (secretaris)

ETALAGE HISTORISCH INFORMATIE CENTRUM EN HET NATIONAAL ONTBIJTLAKEN

Uw eindredacteur wist via Marktplaats een niet eerder gebruikt en nog in de doos verpakt Nationaal Ontbijtlaken op de kop te tikken. De eerste 144 damasten ontbijtlakens zijn illegaal in de oorlog in opdracht van textielhandelaar Gerben Ferwerda geweven. Het ontwerp was ook van hem. Aan het eind van de oorlog waren ze in 45 minuten uitverkocht. Het was een 'stil verzet' tegen de bezetter. In het jaar daarna zijn er nog bijna 30.000 stuks gemaakt. In het midden van het tafellaken is de Cuneratoren van Rhenen geweven als symbool van het begin van de oorlog. Op het tafellaken wordt het einde van de oorlog weergegeven door de Nederlandse Leeuw

die de vlag, voorzien van het hakenkruis, met een dolk doorsteekt. De ingeweven tekst rondom het middenmotief
is een spreuk van de dichter Willem Bilderdijk (1756-1831):

Holland groeit weer,
Holland bloeit weer
Hollands naam is weer hersteld,
Holland uit het stof herrezen
Zal nu weer ons Holland wezen.

Het ontbijtlaken heeft rondom een rand, bestaande uit een oranje-rood-wit-blauwe, aaneengesloten baan met de appeltjes van oranje Het was Ferwerda's bedoeling dat het tafellaken ieder jaar op nationale feestdagen zou worden gebruikt. Het zou dan een familiestuk worden en bij het nageslacht de bange oorlogsjaren levendig houden. Mocht u nog aan zo'n tafellaken kunnen komen, grijp uw kans, het laken is zelfs in de collectie van het Rijksmuseum. Het is een bijzonder bezit.

TE KOOP: ZALMSCHOUW

De Historische Vereniging is sinds 2011 in het trotse bezit van een echte zalmschouw, oftewel een drijverschuit. Deze zalmschouw is in 2013 grondig gerestaureerd en wordt beheerd door 'schipper' IJmert Beusekom. Jammer genoeg wordt er door de Historische Vereniging weinig gebruik gemaakt van dit fraaie scheepje. We nemen deel aan de tweejaarlijkse Gondelvaart op de Giessen, maar veel vaker wordt de zalmschouw niet gebruikt. Daarom heeft het bestuur besloten dit vaartuig te koop aan te bieden.

Geïnteresseerde lezers kunnen contact opnemen met ons secretariaat.

65 JAAR GETROUWD

Het bekende echtpaar Groeneweg-de Jong, (jarenlang o.a. directeur van de Rabobank in ons dorp), beiden geboren in Numansdorp, mochten vieren dat zij 65 jaren getrouwd zijn. Inmiddels hebben zij de hoge leeftijd van 89 jaar bereikt en wonen tot volle tevredenheid in Sliedrecht.

Heel veel jaren zat de heer Groeneveld in het bestuur van Stichting Dorpsbehoud.

Brood voor alle inwoners van 75 jaar en ouder

Dick de Jong en Peter van Wijngaarden

Woensdag 20 mei 2020 werd aan alle inwoners van ons dorp van 75 jaar en ouder een broodbol uitgedeeld, verpakt in een broodzakje van textiel. Deze actie was een initiatief van Netty Blokland van LEV Lokaal. Ze wilde in deze 'coronatijd' graag iets doen voor de ouderen van ons dorp.

Sinds vorige zomer is door de Stichting '75 jaar vrijheid' gewerkt aan diverse activiteiten in het kader van 75 jaar vrijheid. En ineens moest alles in de ijskast, tot - hopelijk - uiterlijk volgend jaar april en mei. Eén van de activiteiten was een eigentijdse uitvoering van de voedseltocht van ds. J. van der Poel van 18-20 mei 1945 van Geertruidenberg naar ons dorp. Maar door de coronacrisis ging dit helaas niet door.

Peter van Wijngaarden als vrijwilliger (foto Ewoud Klop)

En toen kwam Netty Blokland van LEV Lokaal met een prachtig idee: een broodje voor de oudere inwoners van ons dorp op 20 mei, de datum dat in 1945 de broden uit Geertruidenberg werden uitgedeeld. Op dat moment kwam de Stichting '75 jaar vrijheid' in beeld. Samen met Netty en met ondersteuning van de burgemeester en de gemeente Hardinxveld-Giessendam werd gezocht naar geld voor de financiering en naar mensen voor de realisatie. Na een eerste bijdrage van een anonieme schenker volgde een ruimhartige financiële aanvulling van BMN De Klerk. Vervolgens zijn plannen gemaakt (en uitgevoerd) voor de verpakking, de distributie en de toe te voegen informatie. Burgemeester Dirk Heijkoop schreef een bemoedigende brief aan alle ontvangers van het brood. Bakkerij Soeteman leverde de hoeveelheid broden die gezien de capaciteit van zijn ovens mogelijk was en de aanvulling kwam van Bakkerij Van der Grijn. De duurzame broodzak werd geleverd door Zuid-Holland Promotions en Netty Blokland zorgde voor een bijpassende folder. Een grote groep enthousiaste vrijwilligers hielp mee met het in relatief korte tijd realiseren van een grote klus. Afspraken maken, plannen, organiseren en controleren. 'Even' 1350 enveloppen vullen, routes maken, lijsten samenstellen. Het resultaat was geweldig. Dankzij een optimale samenwerking, doorspekt met ondernemerschap en efficiency, is er op 20 mei 2020 iets moois gepresteerd.

Mooi uitgevoerde bijgevoegde folder

Brood in duurzame broodzak

Wat wonen we toch in een geweldig dorp. Een oproep voor vrijwilligers door Museum De Koperen Knop en Servanda zorgde voor veel bezorgers die vanaf 10.00 uur op pad gingen. Mooi en indrukwekkend waren de militaire voertuigen van Het Groene Virus. (op Baltus de Ruijter en zijn mannen doe je nooit vergeefs een beroep), maar ook van Delware en Waltman, die in de middaguren de instellingen en verzorgingshuizen bevoorraadden.

Het bestuur van de Stichting 75 Jaar Vrijheid is heel blij met deze spontane actie en met zoveel bereidwillige mensen, die enthousiast hebben meegewerkt dit mogelijk te maken. Met elkaar kunnen we heel trots zijn op wat is gepresteerd. Een voorbeeld van hoe je samenwerkt. Iedereen die een bijdrage heeft geleverd: **HEEL VEEL DANK**. Fijn om zo een steuntje in de rug te geven aan de grote groep ouderen, die de eenzaamheid vaak in lijdzaamheid moet ondergaan. De reacties van deze mensen waren hartverwarmend en overweldigend. Het was wel even aanpakken voor Netty Blokland en de bestuursleden van de Stichting '75 jaar vrijheid' maar we zijn er trots op dat we gezamenlijk en in goede harmonie deze actie in zeer korte tijd konden realiseren.

De Stichting '75 jaar vrijheid' is opgericht in januari 2020 met als doel het coördineren en ondersteunen van de activiteiten in het kader van de herdenking en viering van vijfenzeventig jaar vrijheid in Hardinxveld-Giessendam, alsmede het werven van gelden, fondsen, middelen voor het realiseren van bedoelde activiteiten. Het bestuur wordt gevormd door Dick de Jong (voorzitter), Arie van Noordennen (penningmeester) en Peter van Wijngaarden (secretaris).

20.000 kilo aardappelen	500 kilo bruine bonen
50 kilo koffiesurrogaat	18 kilo vet
(namaak koffie)	400 kilo suiker
875 kilo snijbonen	8 kilo margarine
15 kilo jam	800 kilo havermout
750 kilo andijvie	48 blikken olie en melk
50 kilo witte bonen	600 kilo melkpoeder
700 kilo erwten	8 kisten met diverse
40 kilo Engelse biscuits	levensmiddelen

Brood en voedsel uit Geertruidenberg

Op 15 mei 1945 was Nederland al bevrijd, maar er was nog veel gebrek aan voedsel, ook in Giessendam en Hardinxveld.

Dominee Van der Poel, predikant van de Oudgereformeerd Gemeente en lid van het plaatselijke interkerkelijke voedselcomité en schipper Leen Dubbeldam ondernamen daarom een voedseltocht. Ze voeren van Giessendam naar Geertruidenberg en trokken vandaar naar de omgeving van Tilburg. Daar wist ds. Van der Poel de hand te leggen op een grote hoeveelheid graan (men spreekt vaak van 20 ton tarwe en 10 ton gerst...!).

Het graan werd gemalen in Geertruidenberg maar er moest nog brood van worden gebakken. In ons dorp kon dat niet, want er was onvoldoende brandstof voor de ovens van de bakkers. Ds. Van der Poel ging naar de burgemeester van Geertruidenberg en legde de situatie uit. De burgemeester mobiliseerde de negen bakkers in Geertruidenberg (en één in Raamsdonksveer) en die gingen aan de slag. Binnen 24 uur was de hoeveelheid meel verwerkt tot broden.

De broden werden geladen in het motorschip 'Adriana' van Kees Hagenaar en in de nacht van zaterdag 19 op zondag 20 mei voeren ze terug naar Giessendam. Ze meerden af in de Giessen, achter Buitendams bij het timmerbedrijf van Arie van 't Verlaat (nu Buitendams 93). Het was zondagmorgen, ongeveer 9.00 uur en de kerken waren nog niet begonnen. Schippersknecht Arie van Wijngaarden rende naar de kerk van de Oudgereformeerde Gemeente en daar vertelde hij dat ze met een schip met broden en ander voedsel voor de wal lagen. Sommigen zeggen 13.000 broden, anderen 20.000, maar het waren er heel veel….

Die zondag werden er broden uitgedeeld aan de inwoners van Giessendam en Hardinxveld.

Het Groene Virus

Bezorging in stijl

Coöperatieve Verbruiksvereniging en Broodbakkerij VOLHARDING

Piet Boer

Bij mijn zoektocht naar mijn verborgen verleden kwam ik een aflevering tegen van de Staatscourant uit 1899. Hierin was gepubliceerd dat er een Coöperatieve Vereniging en Broodbakkerij werd opgericht in Hardinxveld met de naam "De Volharding". Dit trok mijn aandacht omdat één van de betrokkenen mijn overgrootvader, Paulus Boer was. Ik had hierover niets gelezen in het boek `Broodnodig`, het Bakkersboek van de Historische Vereniging.

(de redactie van het Bakkersboek (2017) heeft zich beperkt tot een terugblik van 100 jaar, vandaar – red.) Eind negentiende eeuw waren de lonen laag, de werkomstandigheden slecht, de prijzen hoog en de slechte kwaliteit van levensmiddelen veroorzaakte sociale onrust. Deze omstandigheden maakten de tijd rijp voor de Coöperatieve Verenigingen in Nederland.

Op vrijdag 19 mei 1899 kwamen een aantal mannen uit Hardinxveld en Giessendam bij notaris Leonardus Adrianus Langeveld in Sliedrecht. Zij verklaarden daar dat zij een Coöperatieve Vereeniging en Broodbakkerij wilden oprichten. De naam van deze vereniging werd *Coöperatieve Verbruiksvereniging en Broodbakkerij "Volharding".* Ze wilden de statuten bij notaris Langeveld vastleggen en registreren.

De vereniging was waarschijnlijk al eerder opgericht en vandaag gingen de 12 comparanten, (degenen die bij de notaris verschijnen om de akte op te maken) naar de notaris in Sliedrecht. De comparanten waren:

1. Elbertus Abraham Boerman. Kledermaker
2. Hendrik Last, letterzetter
3. Gerrit Hommerson, tuinman
4. **Paulus Boer, rietdekker**
5. Jan Boer, arbeider
6. Cornelis den Uil, arbeider
7. Bastiaan de Keizer, arbeider
8. Goovert Boom, arbeider
9. Cornelus Marius van den Berg, arbeider
10. Huibert de Vries, stoelenmatter en barbier
11. Pieter van der Vlies arbeider
12. Jan Vermeulen, arbeider.

Een gevarieerd gezelschap van arbeiders en kleine ondernemers. Bekende namen denk ik, vooral voor mij nr. 4, mijn overgrootvader, rietdekker te Giessendam. Inwoners van Hardinxveld en Giessendam konden lid worden, alleen zij die reeds lid waren van één van de twee werkliedenverenigingen!

Bijvoegsel tot de *Nederlandsche Staatscourant* van Donderdag 8 Ju

COÖPERATIEVE VEREENIGINGEN.

N°. 704.

Coöperatieve Verbruiksvereeniging en Broodbakkerij „Volharding", te Hardinxveld.

Heden, 19 Mei 1899, zijn voor ons, Leonardus Adrianus Langeveld notaris te Sliedrecht, verschenen:

1. Elbertus Abraham Boerman, kleedermaker;
2. Hendrik Last, letterzetter;
3. Gerrit Hommerson, tuinman;
4. Paulus Boer, rietdekker,
5. Jan Boer, arbeider;
6. Cornelus den Uil, arbeider;
7. Bastiaan de Keizer, arbeider;
8. Govert Boom, arbeider;
9. Cornelus Marius van den Berg, arbeider;
10. Huibert van der Vlies, stoelenmatter en barbier;
11. Pieter van der Vlies, arbeider, en
12. Jan Vermeulen, arbeider;

wonende de acht eerstgenoemden te Giessendam en de overige te Hardinxveld.

En verklaarden de comparanten bij deze op te richten eene coöperatieve verbruiksvereeniging en broodbakkerij en daarvoor te hebben vastgesteld de navolgende

STATUTEN

Art. 8 Lid kan worden een ieder die lid is der Werkliedenvereniging "Helpt Elkander" te Hardinxveld of der Werkliedenvereniging "Zamenwerking" te Giessendam en volgens de wet bevoegd is tot het aangaan van overeenkomsten.
Voor Hardinxveld was dit de Werkliedenvereniging 'Helpt elkander' en voor Giessendam was dat de vereniging 'Zamenwerking' of 'Samenwerking'.

Wat hield de akte in? Het doel van de vereniging werd in Artikel 2 verwoord:
Het doel dezer vereniging is, om door kapitaalvorming en verbruikscoöperatie, alsmede door het drijven eener broodbakkerij, de stoffelijke belangen harer leden te bevorderen.
Om dat te bereiken zal zij werkzaam zijn en is alzoo het voorwerp harer onderneming, om voor hare leden verkrijgbaar te stellen levensbenoodigheden van goede qualiteit en tegen prijzen, zooals die telkens bij afzonderlijke bepalingen zullen worden vastgesteld.

Het kapitaal werd gevormd uit door de leden te storten aandelen. Elk lid werd geacht tenminste één aandeel te nemen. De prijs per aandeel was vastgesteld op drie gulden. Niet-leden konden wel afnemer zijn. Leden konden geweigerd worden zonder opgaaf van reden als dat in het belang van de vereniging was. De wijze van inkoop van goederen, het aanstellen of

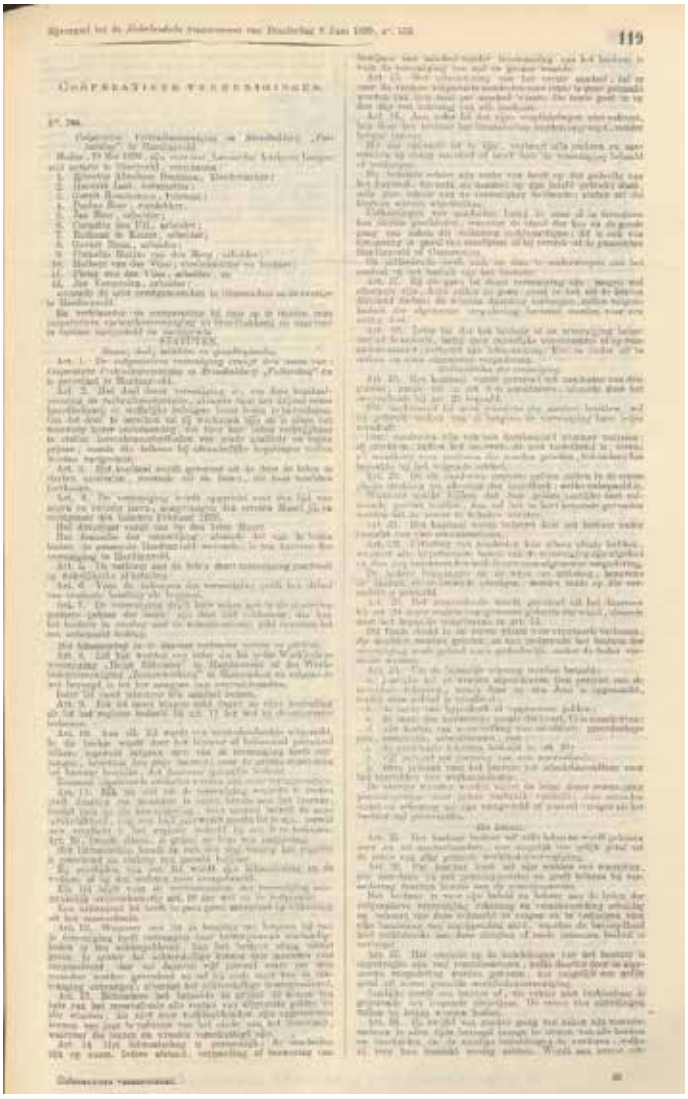

ontslaan van bedienend personeel, zomede het aan laatstgenoemden toe te kennen salaris, is aan het bestuur opgedragen. Maar of er ook personeel was, is niet bekend

Het bestuur bestaat uit acht leden, gekozen uit de aandeelhouders, met een gelijk getal uit beide werknemersverenigingen. Deze kiezen uit hun midden een voorzitter, secretaris en een penningmeester. Het toezicht op het bestuur wordt opgedragen aan vier commissarissen die gekozen worden door de algemene vergadering. Wie die eerste 8 bestuursleden waren weet ik niet, maar zij zullen ongetwijfeld uit de 12 comparanten zijn gekozen.

Als getuige traden op, Reijer Dekker Joostzn., koffiehuishouder te Giessendam en kandidaat-notaris Petrus Adrianus van Maanen. Een gevarieerd gezelschap van arbeiders en kleine ondernemers. De notaris las de akte voor en alle aanwezigen tekenden onmiddellijk hierna de akte en de vereniging was een feit. Notaris Langeveld registreerde de akte op 24 mei 1899 te Sliedrecht. De aanwezigheid, als getuige van Reijer Dekker, Joostzoon, eigenaar van Hotel de Zwaan, zou kunnen betekenen dat daar de oprichtingsvergadering is gehouden.

Het domicilie van de nieuwe vereniging was ten kantore van de vereniging in Hardinxveld, waar dit was is mij niet bekend.
Verder kan ik nergens iets vinden over deze vereniging; noch over winkels, noch over personeel of over de opheffing.

Nummer 4 was mijn overgrootvader, Paulus Boer (1863-1937). Hij was pas in maart 1898 met zijn gezin, twee dochters en een zoon, uit Hendrik-Ido-Ambacht in Giessendam komen wonen. Hij was klompmaker, maar werd in Giessendam rietdekker. Hij was getrouwd met Adriana van der Leer. Ze gingen wonen wijk C 279. Vermoedelijk in het huis dat nu Buitendams 482 is. In 1906 kocht hij het “woonhuis en erf” Buitendams 443. Jaantie Pau Boer had een (kruideniers)winkeltje in Buitendams 443.

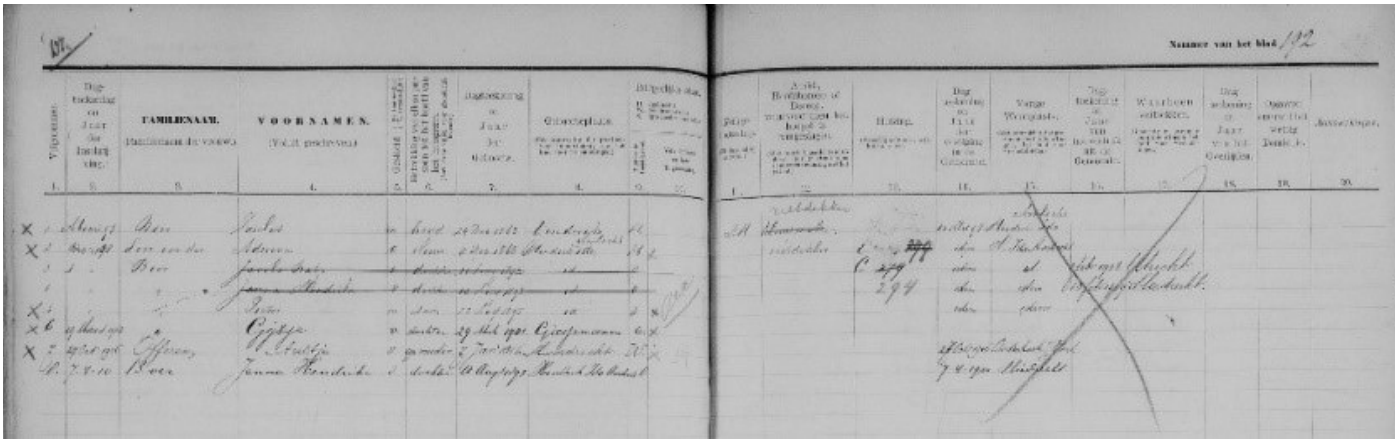

Bevolkingsregister van Giessendam (1890 – 1910)

Hij was ook bestuurslid van De Samenwerking en was daardoor ook aanwezig bij het registreren van deze akte. De Samenwerking had een vergaderruimte in een pand op Damstraat 31, de plaats waar later het kaaspakhuis van Rietveld werd gevestigd.

Paulus Boer en Adriana van der Leer

Giessendam. De werkliedenvereeniging „Samenwerking" hield Zaterdag j.l. een ledenvergadering, waarin het eerelid, de WelEd. Zeergel. heer Graftdijk een rede uitsprak over het stichten van een begrafenisfonds in deze gemeente.

Nadat de voorzitter de vergadering had geopend, werd het woord verleend aan genoemden spreker.

Deze behandelde het onderwerp zeer breedvoerig en bewees met cijfers hoe zoo'n fonds werkt en hoeveel geld de gemeente verlaat dat er anders in zou blijven en ten slotte weder aan de deelnemers ten goede komt.

Daarna gaf spreker eene leerrijke rede over de aarde en de verschillende planeten. Alles werd op duidelijke en eenvoudige wijze behandeld en dat het in den smaak van de aanwezigen viel kon men opmaken uit de aandacht, waarmede de spreker gevolgd werd.

Toen de spreker een gedeelte van deze rede behandeld had en hij zeide op een volgenden avond het verdere te behandelen, werd hij met luid applaus begroet, wel een bewijs dat men genoten had.

Na afloop werden tot commissieleden benoemd de heeren P. Boer, C. Smit en T. Bongen. Het voorstel om f 20 uit te trekken voor een gratificatie voor voorzitter een secretaris word aangenomen.

Verder deelt de voorzitter mede dat van den Min. van Waterstaat een gunstig antwoord ontvangen is omtrent verbetering der waterwerken.

Nogmaals deelt de voorzitter mede, dat hij hoopt dat er op de a.s. jaarvergadering meer leden zullen zijn, welke zal bestaan uit de gewone werkzaamheden: rekening en verantwoording en bestuursverkiezing, en verder zal er een feestavondje van gemaakt worden, waarbij een comediestukje opgevoerd zal worden.

Hierna wordt de vergadering gesloten.

Tarwe, lopende vuurtjes en kaas met een luchtje

door Piet Trapman

Overgenomen (en enigszins bewerkt) uit: Trapportage, het familieblad van de Trapmannen

Adam Trapman, destijds diaken in de Oud Gereformeerde gemeente is tegen het einde van de oorlog, samen met dominee Van der Poel en ouderling Leen Dubbeldam, een aantal keren onder gevaarlijke omstandigheden de Merwede overgestoken om in de Bommelerwaard en Brabant brood te gaan halen voor hongerend Giessendam. Thuis had ik er nooit over gehoord - er werd niet zo aan voetstukken gedaan - maar na ons trouwen las ik het in een boek. Onlangs kreeg ik vanuit het Regionaal Archief Dordrecht meer stukken waarin onze familienaam voorkomt. Daaruit bleek dat opa Trapman ook al in de eerste oorlogsjaren de rivier was overgestoken om aan eten te komen. Toen niet voor anderen, maar voor het eigen gezin. Oma was op nog vrij jonge leeftijd vóór de oorlog al overleden, maar er waren nog 7 kinderen thuis.

Het is september 1941. Er is al sprake van enige voedselschaarste. Tarwe en gerst zijn op de bon. De gebroeders Abel en Barteld Boersma, landbouwers aan de overkant van de rivier, hebben de oogst binnengehaald en zijn verplicht deze te leveren aan de P.I.C.A. (Provinciale Inkoop Centrale voor Akkerbouwproducten). Levering aan anderen is streng verboden. Mensen uit de buurt proberen echter noodgedwongen tegen een draaglijke prijs rechtstreeks bij de boer te kopen wat ze voor hun gezin nodig hebben. Naar eigen zeggen weigerde Abel aanvankelijk te leveren, "wetende dat zulks niet mocht". Uiteindelijk zwicht hij "uit menschlievend oogpunt".

Tegenover wachtmeester Overdijk, die op grond van rondzingende geruchten over illegale handel een onderzoek instelt, probeert Abel zijn broer Barteld een beetje uit de wind te houden, maar hij kan niet ontkennen dat deze medebeheerder is van het bedrijf en "in zooverre mede debed aan deze zaak". De wachtmeester nam het niet zo nauw met spelling: Barteld was zijn 'r' al kwijtgeraakt (zie Proces verbaal) en nu was hij ook nog 'debed' aan het vergrijp. Barteld probeert zijn rol nog wat te bagatelliseren: "ik bemoei mij hoofdzakelijk met de administratie". Het mag niet baten. Ook hij is de klos. De wachtmeester en zijn makkers eisen de boekhouding op. Daarin - geen idee of het 'debed' of credit was - had Barteld keurig de namen genoteerd en zo kwam opa ook in beeld.

Het vijftal speurders gaat op pad. Alle 'boeven' moeten worden gehoord en geverbaliseerd. Het is een hele klus, die van 8 t/m 15 november duurt. Ze beginnen met Willem Gerard Busé, die maar liefst 6 mud tarwe en 3 mud gerst had gekocht. J. van 't Verlaat was met 9 mud tarwe ook een grote afnemer, maar daarna komen ook de kleinere afnemers aan de beurt. Opa wordt als nummer 38 (van totaal 39) gehoord. Hij heeft met Jan Koppelaar 1 mud tarwe gekocht en die samen gedeeld. Van de pakweg 37 kilo van opa is op het moment van het verhoor nog maar 4 kilo over. Zou de rest écht al zijn opgegaan in het gezin? Of was inmiddels een voorraadje elders op de Kaai op zolders, in kelders en onder bedsteden verstopt? Dat zou best kunnen. Er was sinds het eerste verhoor immers al een week verstreken en in Giessendam liepen vuurtjes ook toen al heel snel. En niet uitgesloten kan worden dat de wachtmeester bewust ruimschoots de tijd nam. Hij kon niet onder zijn plicht uitkomen, maar door de procedure wat te rekken kon hij de kleine afnemers wel zoveel mogelijk ontzien.

Waarschijnlijk heeft de kwestie voor opa, naast de strop van de in beslag genomen 4 kilo tarwe, verder geen financiële gevolgen gehad. Handelaren werden wél stevig beboet. Het is onbekend wat dit betekende voor de gebroeders Boersma. In de Dordrechtse Courant van 16 december 1941 staat een verslag van een zitting van 'den Economischen Rechter'. Daar worden enkele mensen stevig gestraft wegens illegale handel. De Boersma's staan er niet bij. Wél een ver familielid van ons: Jan Trapman, varkenskoopman te Giessendam. Hij had (noodgedwongen) de varkens even gelaten voor wat ze waren en zijn kas wat weten te spekken met een clandestiene kaastransactie.

Eerst was er nog niets aan de hand, maar drie onwettige handeltjes verder had de politie er lucht van gekregen. Alle voorafgaande transacties werden uitgezocht en zo kreeg dit varkentje voor onze achter oudoom (of zoiets) alsnog een staartje: 50 gulden boete of 25 dagen brommen. Er was geen ontkomen aan. Het gemeste spaarvarken moest worden geslacht. Of zou 'achter oudoom' Jan gekozen hebben voor ruim drie weken lang 'brood met spinnenkoppen'? Misschien kan iemand het nog uitzoeken. Dan horen we het nog wel in een volgende aflevering.

Adam Trapman, geboren in Giessendam op 21 april 1883. Overleden: 5 juli 1968
Gehuwd in Oud Alblas op 7 oktober 1909 met Johanna den Bouw (geb. 11 februari 1883 in Oud Alblas) Uit dit huwelijk werden 11 kinderen geboren, waarvan de oudste (Jan) op 4 oktober 1910, 7 weken na zijn geboorte overleed. In 1923 verdronk zoon Willem op drieënhalf jarige leeftijd in de Giessen. Oma Johanna overleed op 5 maart 1937 op 54-jarige leeftijd. Opa Adam Trapman bleef achter met 9 kinderen

formeerde gemeente in Buitendams, die als een eigentijdse Jozef zijn hongerig volk aan voedsel hielp. Namens een interkerkelijk comité, waarin ook ds. Stelwagen (hervormd) en ds. De Graaff (gereformeerd) zitting hadden, trok hij per schip naar het Land van Altena en de Bommelerwaard om tarwe, gerst en aardappelen voor de burgerij op te sporen.

Het waren stoutmoedige tochten onder voortdurende dreiging van Duitsers en geallieerde jagers, die zo dicht bij de frontlijn elk verdachte transport onder vuur namen. Dikwijls moest de dominee, met diaken Trapman, die als matroos meevoer, op de knieën zinken, terwijl ouderling Dubbeldam aan het roer stond.

Steeds brachten ze het er heelhuids af en wisten ze de begeerde buit binnen te halen. Het kwam voor dat Van der Poel bij boeren een paar mud gerst of een vracht peen op de kop wist te tikken in ruil voor de bediening van Gods woord in een van de plaatselijke rechtzinnige kerkjes. Dan beklom hij 's avonds de kansel om de volgende dag weer voor het aards

38e. ADAM TRAPMAN,

Nederlander, hoepelmaker, geboren 20 April 1883 te- en wonende te Giessendam C 344, die verklaarde:

"In September 1941 heb ik met Koppelaar samen bij Boersma één mud tarwe gekocht, waarvoor wij f.13.-. betaalden. Ik heb die tarwe met Koppelaar gehaald en naar huis vervoerd. Ik heb dat gedaan omdat ik te weinig levensmiddelen heb voor mijn gezin en ik arm ben, terwijl Boersma de tarwe zeer goedkoop verkocht. Ik heb een half mud gehad waarvan het meeste reeds op is. Ik had geen vergunning of een vervoerbewijs om die tarwe te koopen of te vervoeren."

Inbeslaggenomen 4 kg. tarwe.

In verband met geruchten omtrent het verhandelen van tarwe en gerst te Hardinxveld en het daarnaar door mij, Johannes Jacobus Overdijk, Wachtmeester der Marechaussee, in vereeniging met de Marechaussees Gerrit Been en Pieter Gast met mij behoorende tot voormelde Post en Brigade en de Gemeente-tevens onbezoldigd Rijksveldwachters Jan Bos en Evert Hop, beiden te Hardinxveld, ingestelde onderzoek, waarbij in de woningen van drie en dertig personen tarwe respectievelijk gerst werd gevonden en waarvan door mij proces-verbaal werd opgemaakt, heb ik op 9 November 1941 gehoord:

ABEL BOERSMA,

Nederlander, landbouwer, geboren te Warfum 9 October 1899, wonende te Sliedrecht P.No.7, die na te zijn ingelicht als volgt verklaarde:

"Na de oogst 1941 van tarwe, kreeg ik bij aan huis bijna dagelijks personen uit Sliedrecht en Hardinxveld, die mij vroegen om aan hen tarwe te verkoopen, daar zij met de toegewezen rantsoenen levensmiddelen niet toe kwamen.

Ik weigerde echter steeds, omdat ik xxxx wist, dat zulks niet mocht. Echter bleven steeds weer menschen aan mijn vragen om tarwe, waarbij zeer goede kennissen van mij, zoodat ik tenslotte ben gezwicht en heb ik aan verschillende mij bekende personen, met wie ik medelijden had, hoeveelheden tarwe en ook wel gerst verkocht.

Ik heb daarbij niet de opzet gehad om de voedselvoorziening te benadelen of woekerwinsten te maken. Ik heb zuiver gehandeld uit een menschlievend oogpunt, waarbij ik niet voldoende aan de gevolgen heb gedacht, daar ik het dan zeker niet gedaan had.

De tarwe heb ik aan allen dezelfden prijs verkocht n.l. twaalf gulden per mud van 75 kilogram en de gerst voor elf gulden per mud van 75 kilogram, waarbij één gulden kwam voor iedere zak.

Ik heb bij niemand de tarwe gebracht, doch hebben zij de tarwe bij mij weggehaald of weg laten halen.

Mijn broer Bateld is in zooverre bebed aan deze zaak, dat hij mede beheerder van ons landbouwbedrijf is en ook mede deelt in de opbrengst c.q. het verlies.

Ik heb aan de volgende personen geleverd:

Vervolgens gehoord:

BARTELD BOERSMA,

Nederlander, landbouwer, geboren te Warfum 31 October 1902, wonende te Hardinxveld, Rivierdijk B 158, die verklaarde:

"Ik ben medebaheerder van het landbouwbedrijf gebroeders Boersma en bemoei me als zoodanig hoofdzakelijk met de administratie. Mijn broer Abel heeft mij een tijd terug verteld, dat hij aan verschillende personen tarwe en gerst had geleverd. Het gebeurde vroeger wel meer, dat hij goederen kocht of verkocht en hij mij dan dat later opgaf. Ik heb het leveren van die tarwe en gerst wel niet goed gevonden, omdat het thans niet mag, maar aangezien wij beiden medelijdend van aard zijn, en ik de moeilijke toestand van de betreffende menschen goed begreep, heb ik er mij verder niet tegen verzet. Ik heb daarbij niet voldoende aan de gevolgen gedacht, daar ik het andere zeker niet goed gevonden zou hebben.

Ik heb aan niemand zelf tarwe of gerst afgeleverd.

De opbrengst van die tarwe komt ten goede aan ons landbouwbedrijf.

Op 6 October 1941 hebben wij hoeveelheden tarwe aan de P.I.C.A. geleverd, tegen een prijs varieerende tusschen twaalf gulden en dertien vijf en dertig en half per honderd kilogram naar gelang van den kwaliteit.

Daar vermoedelijk in strijd werd gehandeld met de bepalingen van artikel 21 Akkerbouwbesluit V.V.O.1941 c.q. art. 2 Voedselvoorzieningsbesluit heb ik hem proces-verbaal aangezegd.

Waarvan door mij, Wachtmeester, op afgelegden ambtseed is opgemaakt dit proces-verbaal en, medeondertekend door de Marechaussees Been en Gast en de Veldwachters Bos en Hop en opgezonden aan den Heer Officier van Justitie te Dordrecht.

Giessendam, 27 November 1941.

Mejuffrouw Rijka de Geus

Arie Verhoef en Willem van den Heerik

Mejuffrouw Rijka de Geus was een markante persoonlijkheid. Zij werd geboren op 13 juni 1904 in Hardinxveld en overleed op 4 augustus 1994 op 90-jarige leeftijd in een verzorgingstehuis in Capelle a/d IJssel. Tijdens het grootste deel van haar leven woonde zij op het adres Peulenstraat 208, eerst met haar beide ouders, later alleen met haar moeder. Dat huis heeft thans een opvallend roze geschilderde voorgevel en staat te koop.

Na het overlijden van haar moeder in 1944 woonde zij daar samen met het echtpaar Visser-Leenman, die het achterhuis huurden. Vanaf 1947 was zij de enige bewoner, tot zij in 1981 besloot om in een bejaardenhuis te Capelle a/d IJssel de haar resterende levensjaren te slijten. Op de kap van de schoorsteen van haar woning liet zij een Davidsster aanbrengen als eerbetoon aan de Joodse familie De Vries die rond de eeuwwisseling 1800/1900 het pand bewoonde. Na haar vertrek kreeg het pand nog verschillende bestemmingen, anders dan bewoning.

Peulenstraat 208 (Foto Dick Weppelman)

Loopbaan.

Rijka had veel interesse in het reilen en zeilen van Hardinxveld en haar bewoners. Zij trok daarom de stoute schoenen aan en solliciteerde bij de gemeente Hardinxveld om daar werkzaamheden te verrichten. Zij werd belast met het bijhouden van de Burgerlijke Stand, zoals het registreren van geboorten, huwelijken en overlijden binnen de gemeente. Ook verhuizingen en vestigingen in en vertrekken uit de gemeente hield men daar bij. In 1950 was zij inmiddels commies ter secretarie en ook waarnemend gemeenteontvanger. Vanaf 1957 van de samengevoegde gemeente Hardinxveld-Giessendam tot zij in 1969 werd gepensioneerd.

*"Mej. Rijka de Geus trad na haar eindexamen Handels Mulo als volontair in dienst ter secretarie van de gemeente Hardinxveld. Ze moest 7 jaar werken als volontair (**zonder salaris dus...**) voor ze een aanstelling kreeg. In die periode kon ze éénmaal drie maanden een zieke ambtenaar vervangen en verdiende daarmee 100 gulden. Toen er in 1929 een vacature ontstond, moest gemeentesecretaris De Boer (later burgemeester) zijn volle gewicht in de schaal gooien om te voorkomen dat ze alsnog zou worden gepasseerd. De wethouders vonden dat van deze baan een gezin kon worden onderhouden. Zij was namelijk de eerste vrouwelijke ambtenaar op het gemeentehuis van Hardinxveld (Boven-Hardinxveld)."*

(Uit: Vrouwenrecht en liberalisme aan de Merwedijk: positie en emancipatie van de vrouw in Hardinxveld en Giessendam volgens de Nieuwe Merwebode / Pieter den Breejen K.A. zn, (1995))

Mej. Rijka de Geus en Jacob Dankers (gemeentehuis Hardinxveld)

Over haar functioneren als waarnemend gemeente-ontvanger doen de volgende anekdotes de ronde:
"Rijka de Geus was werkzaam op het gemeentehuis in Boven-Hardinxveld als ambtenaar Bureau Bevolking en Burgerlijke Stand. Iedere morgen stapte zij in de Peulenstraat in de bus. Bij de halte De Drie Snoeken verliet zij de bus en wandelde dan parmantig over de Buurt naar het gemeentehuis. Vaak was zij gekleed in een japon waaraan op eenvoudige wijze iets kon worden aangehecht. Een collega kwam daardoor op het idee om eens iets uit te halen en maakte van vele paperclips een hele lange sliert. Net voor het moment dat Rijka naar de bushalte zou vertrekken wist hij de lange sliert van paperclips aan haar japon te haken. Nietsvermoedend wandelde zij daarna over de Buurt met de clipsen achter haar aan. Wanneer zij tot de ontdekking is gekomen vertelt dit verhaaltje niet en heel wijselijk heeft zij er later nooit op gereageerd."

''De financiële administratie werd door de gemeenteontvanger samen met een jongste bediende dagelijks verzorgd. Helaas kon de gemeenteontvanger op een gegeven moment wegens ziekte zijn werkzaamheden niet meer verrichten en werd besloten de jongste bediende een hulpkasboek met een kleine kas te verstrekken zodat de lopende zaken toch zijn beslag konden krijgen. Op zekere dag meldde iemand zich bij het betaalloket met de mededeling dat hij ƒ 1000,00 kwam storten voor een aanbetaling op een grondtransactie. Jongste bediende in zijn schik om in zijn hulpkasboek nu eens een behoorlijk bedrag te kunnen verantwoorden. Tijdens de lunchpauze deed de jongste bediende mededeling aan de waarnemend gemeenteontvanger dat hij een leuk bedrag had binnengekregen. Rijka die ook haar waarnemende functie graag gestalte wenste te geven verantwoordde het ontvangen bedrag ook in de hoofdboekhouding. Na verloop van tijd vond er een interne kascontrole plaats waarbij de kleine kas met hulpkasboek werd meegenomen in de totale controle met als resultaat een tekort van ƒ 1000,00.

De volgende dag werd de jongste bediende door de burgemeester en de gemeentesecretaris aan een verhoor onderworpen en eisten een verklaring waar het ontbrekende bedrag was gebleven. Omdat jongste bediende hiervoor verantwoordelijk werd gehouden, nam die zijn jas van de kapstok en vertrok. De daaropvolgende dag werd de accountant van de Vereniging van Nederlandse Gemeenten ingeschakeld voor een onderzoek dat als resultaat had dat het ontvangen bedrag tweemaal was geboekt.

Jongste bediende werd door de waarnemend gemeenteontvanger van alles aangeboden om de verdachtmaking te kunnen uitwissen. Hij overlegde met zijn moeder en die reageerde met de opmerking: "Laat ze op het gemeentehuis maar in hun sop gaarkoken". Na jaren bleek het tussen jongste bediende en de waarnemend gemeenteontvanger toch weer te zijn goed gekomen want in zijn vrije tijd verleende hij hand- en spandiensten bij het onderhoud van de tuin en haar woning in de Peulenstraat."

Mej. Rijka de Geus en de heer De Kuijper achter hun bureau op de afd. Burgerlijke Stand (gemeentehuis Hardinxveld)

Een voormalig medewerkster bij het gemeentehuis aan de Damstraat vertelt de volgende anekdote :
"Rijka was een prettige collega. In de jaren 60 stond het gemeentehuis van de toen samengevoegde gemeente Hardinxveld-Giessendam aan de Damstraat (waar nu het bedrijf BeoBom is gevestigd). Ze was al aan het einde van haar carrière en stond de jongere vrouwelijke collega's zo nodig met raad en daad ter zijde. Rijka werkte toen op de afdeling Interne Zaken en had de supervisie over de dossiers. Haar chef was de heer Kortenhoeve. Op zeker moment werd de toen jonge collega van de typekamer bevorderd naar de bodekamer, in de functie van receptioniste. Ze zou daar ook de gasten voor de burgemeester of de wethouders moeten ontvangen. Rijka kwam naar haar toe en zei: "Mag ik je een tip geven, je moet wel 'flux de bouche' (welbespraaktheid) hebben, hoor'. Als jong meisje moest ze toch even nadenken wat dit wel zou zijn…"
Ook maakte Rijka graag mooie reizen. Als ze daarvan terugkwam bracht ze voor de dames van haar afdeling altijd een souvenir mee. Een voormalig collega heeft ze nog bewaard. Bijvoorbeeld een bierglas op een voet en een steentje dat je aan een kettinkje om je hals kan hangen."

Testament.

Op 3 mei 1993 liet zij ten overstaan van notaris Mr. H.F.L.M Schuurbiers haar laatste wil opmaken. Dit werd een zeer uitgebreid document waar zij minutieus liet omschrijven wat er met haar nalatenschap moest gebeuren. Zo legateerde zij bijvoorbeeld aan de Hervormde Gemeente van Hardinxveld-Giessendam haar zitplaats in bank 10 in de oude kerk. Tevens legateerde zij aan mw. Gerrell-Troost

een bedrag van fl. 1000,-- en haar koperen doofpot om haar begrafenis te regelen en haar woning te ontruimen. Vrijwel het overig vermogen en het bezit van enkele percelen grond werd ondergebracht bij de verderop genoemde stichting. Zij wenste begraven te worden in haar eigen graf op de begraafplaats aan de Kerkweg, waarop een nieuw eenvoudig grafmonument moest worden geplaatst. Het beheer en onderhoud van het grafmonument droeg zij op aan de bij dit testament opgerichte stichting, genaamd "Stichting W.J. de Geus van 't Verlaatfonds". De stichting werd postuum opgedragen aan wijlen mw. Maria van 't Verlaat, weduwe van de heer Willem Jacob de Geus, geboren in 1864 in Hardinxveld. In het testament werden de complete statuten van het fonds –een studiefonds voor de nakomelingen van het genoemde echtpaar- opgenomen.

Stichting W.J. de Geus van 't Verlaatfonds.

Na het overlijden werden de statuten daadwerkelijk verleden bij dezelfde notaris op 20 januari 1995. Vrijwel alle bepalingen in de statuten werden rechtstreeks overgenomen uit het testament van mej. De Geus. Als doel werd omschreven: jongeren in staat te stellen een wetenschappelijke opleiding te genieten door aan hen - uit de zuivere inkomsten van het vermogen van de stichting - een bijdrage in de kosten van hun studie te verstrekken, alles met inachtneming van een aantal nadere bepalingen.

Zo werd bepaald dat de stichting steeds moest worden bestuurd door alle personen die lid zijn van het bestuur van de Coöperatieve Rabobank "Hardinxveld-Giessendam". Nu deze bank niet meer bestaat is er een probleem gerezen. De statuten zeggen daarover dat, bij een vacature namens het bestuur van die bank, een nieuw bestuurslid moet worden benoemd door de bevoegde Arrondissementsrechtbank. Het zittende bestuur is zich aan het beraden hoe e.e.a. aangepakt moet worden.

Om voor een bijdrage van de stichting in aanmerking te kunnen komen moeten de kandidaten zijn:

a. Bij voorkeur een mannelijke wettige nakomeling van Jan de Geus (grootvader van mej. Rijka de Geus) die de naam De Geus draagt;
b. Indien geen personen als onder a. bedoeld aanwezig zijn, bij voorkeur een mannelijke wettige nakomeling van Pieter van 't Verlaat (grootvader van mej. Rijka de Geus aan moederszijde), die de naam Van 't Verlaat draagt;
c. Indien geen personen als onder a. en b. bedoeld aanwezig zijn, bij voorkeur een mannelijke wettige nakomeling van Jan de Geus voornoemd die de naam De Geus niet draagt;
d. Indien geen personen als onder a. b. en c. bedoeld aanwezig zijn, bij voorkeur een mannelijke wettige nakomeling van Pieter van 't Verlaat voornoemd die de naam van 't Verlaat niet draagt. Hieronder vallen niet evt. geadopteerde personen en hun nakomelingen.
e. Indien geen personen als onder a. b. c. en d. bedoeld aanwezig zijn, bij voorkeur een Nederlandse Protestant(e) die in de Alblasserwaard woont.

Andere personen dan onder a. tot en met e. bedoeld kunnen nimmer voor een toelage in aanmerking komen.

Voorts geldt;
a. Dat de betreffende jongeren reeds het eindexamen van een Havo, Atheneum, Lyceum of Gymnasium met gunstig gevolg hebben afgelegd (voor deze studie wordt geen toelage verleend)
b. Dat de betreffende jongeren aanvangen de studie voor waterbouwkundig ingenieur, werktuigbouwkundig ingenieur, arts of predikant (voor andere studies wordt dus geen toelage verleend), en
c. Dat van de betreffende jongeren moet blijken dat noch zijzelf, noch hun ouders of verzorgers in staat zijn de studiekosten te voldoen zonder toelage.

Om zekerheid te verkrijgen dat de aanvrager voldoende aanleg heeft om de studie te volgen en af te ronden raadpleegt het bestuur degenen van wie hij/zij het onderwijs heeft genoten. Bij te veel gegadigden kan het bestuur een examen afnemen om te bepalen wie het meest geschikt zijn om in aanmerking te komen voor een studietoelage.

Door notaris Schuurbiers werd in 1995 bij de Inspectie der Registratie en Successie aangevraagd de Stichting W.J. de Geus- van 't Verlaatfonds te rangschikken onder de Kerkelijke, Charitatieve, Culturele, Wetenschappelijke of het Algemeen nut beogende instellingen teneinde te bewerkstelligen dat het lage tarief zou worden toegepast. Dit werd afgewezen, ook na bezwaar en ingewonnen adviezen bij derden. Dit heeft betekend dat de Stichting ongeveer 40% van het vermogen in rook zag opgaan (in plaats van de gedachte 11%). De reden van afwijzing was gelegen in het feit dat de doelgroep veel te beperkt was. (directe nakomelingen en maximaal, indien geen nakomelingen te vinden zijn, de bevolking van de Alblasserwaard die overigens wel aan de statutaire criteria moeten voldoen, dus ook beperkt van omvang).

De stichting beschikt over een website:
www.geusverlaat.nl

Daar staat meer informatie en wordt een enkel voorbeeld vermeld. Ook is via deze website een aanvraagformulier te downloaden.

Genealogie

Historisch gezien zijn de voorouders van mej. Rijka de Geus van groot belang geweest voor de gemeenten Hardinxveld en Giessendam, maar niet alleen daar. Wegens de aannemerij, die in het bloed van de voorouders zat, werden door het gehele land werken uitgevoerd, vaak in de waterbouw maar ook in gebouwen en andere belangrijke werken in de infrastructuur. Wij vonden het daarom juist om van mej. Rijka de Geus een kwartierstaat te vervaardigen waaruit dit alles blijkt. De voornaam Rijka in de familie is afkomstig van Rijka Rotting, wiens vader, Willem Laurensz Rotting, als scheepsarts twee reizen met een V.O.C. schip maakte.

Tevens werd ter gelegenheid van haar 75e verjaardag door drs. P.J. den Breejen een uitgebreid gedicht vervaardigd. In dit gedicht wordt de afkomst van het geslacht De Geus uit het Noord-Brabantse geschetst. Tevens mochten wij van mevr. Barbara Moret die, voor zij na de Tweede Wereldoorlog naar Australië emigreerde, een tijdlang met mej. Rijka de Geus samenwerkte op het gemeentehuis, uitgebreide informatie ontvangen.

Laten wij mevr. Barbara Moret aan het woord met haar belangwekkend verhaal:

"Ik kende Rijka vanaf mijn prilste jeugd, want ik ben tegenover het Lange Veer geboren en woonde naast mijn tante Marrigje Damen-Moret die ongeveer van dezelfde leeftijd als Rijka was en goed kon breien. Rijka hield van de mode en er waren toen veel patronen voor mooie gebreide jurken die haar leuk stonden, want ze was toen nog slank en in de dertig. Ik kan me niet herinneren dat Rijka fietste, ofschoon het mogelijk is, maar in de zomer met mooi weer liep ze dikwijls van de Peulenstraat naar het gemeentehuis op de Buurt. Omdat ik later in het Kromme Gat woonde en elke dag als kind naar de christelijke school net over de Buurt liep, rond dezelfde tijd, zag ik haar dikwijls en sprak soms met haar. Ik heb er nooit bij stil gestaan, maar ik denk dat ze in de winter en op regenachtige dagen de bus nam. Toen Rijka vijftig was en ik zeventien kreeg ik een baan als typiste op het gemeentehuis en zag ik haar natuurlijk elke dag.

Zij was een opgewekte vrouw die plezier had in het kantoorleven, haar collega's en haar werk. Toen was alles natuurlijk nog heel formeel en spraken we elkaar aan als 'juffrouw'. Voor lange tijd waren wij de enige vrouwen die daar werkten.

Juffrouw De Geus en meneer Kuijper deden samen de bevolkingsafdeling. Er is een foto op Oud Hardinxveld-Giessendam waar juffrouw De Geus aan de andere kant van Kuijpers' bureau zit, waar ze het een en ander bespreken. Kuijper, een kalme man, met zijn sigaar en de 'juffrouw' met een lach op haar gezicht. Niet lang daarna is Kuijper aan een hartkwaal overleden en hielp ik haar met het bevolkingsregister. Er werd me op het hart gedrukt dat alles wat ik uitvond niet verder verteld mocht worden, dus toen kwam ik te weten dat Rijka de Geus ook de geheimen van verschillende mensen in het dorp wist en behoedde. Alle informatie ging naar het centrale bevolkingsbureau in Den Haag. Iedereen had een persoonlijke kaart en elk jaar werkten we uit wie er in militaire dienst moest en wie ingeënt moest worden. Daarna kwamen er de verklaringen van de mensen die godsdienstige bezwaren hadden.
Op zekere dag verscheen er een dame met een grote Hollerith machine die alles op kaarten met gaatjes zette. (ponskaarten). Een voorganger van de computer.

Het zat Rijka later altijd dwars dat ze gedurende de oorlog in de Oranjegevangenis gezeten had. Ze behoorde niet tot de Ondergrondse maar werd ervan verdacht dat ze iets had te maken gehad met een overval waar voedselbonnen bij betrokken waren. Het ergste was dat haar moeder gedurende haar gevangenistijd stierf en dat ze geboeid met bewakers de begrafenis meemaakte. Dat vond ze verschrikkelijk. Niet iedereen was verguld met het werk van de Ondergrondse, ofschoon zij algemeen als helden werden gezien.

Rijka woonde in een vrij groot huis dat na de oorlog vanwege het droevige tekort aan woningen voor de helft opgeëist werd door de regering, die een familie in de benedenverdieping plaatste. Rijka was eigenaar van verschillende huurwoningen en een boerderij en na de oorlog klaagde zij over de belasting die ze moest betalen en ook over het feit dat de zolders van de oude woningen in slaapkamers verdeeld moesten worden. De regering probeerde mensen uit de bedsteden te krijgen en jongens en meisjes een aparte slaapkamer te geven. Dit was om de volksgezondheid te bevorderen, maar dat was natuurlijk op kosten van de huiseigenaren.

Elk jaar vierde Rijka haar verjaardag met familie en sommige buren. Het gezelschap kwam te samen in haar woonkamer die vol stond met antieke meubelen en heel oude decoratieve dingen. Ik werd elk jaar uitgenodigd om de gasten te bedienen. Dat was toentertijd het lot van jonge meisjes. De thee werd geserveerd in schelpjes van kopjes en schotels en in mijn naïviteit hanteerde ik alles, niet onvoorzichtig, maar wel zoals een gewoon servies. De eerste keer, nadat de gasten het huis verlaten hadden en alles weggeruimd was, slaakte Rijka een zucht van verlichting en vertelde me dat het bijna doorzichtige porselein vierhonderd jaar oud was en over de eeuwen van geslacht tot geslacht door de familie gegaan was. De volgende verjaardagen was ik doodsbang om iets te breken.

Rijka hield ervan om te reizen en gedurende de vakanties bezocht ze dikwijls het buitenland wat toentertijd maar weinig mensen deden. Gewoonlijk was het met een christelijk reisgezelschap. Ook hield ze ervan om gedurende het jaar op zaterdag zo af en toe ergens heen te gaan.

Soms was het naar familie, maar ook mij nodigde ze zo nu en dan uit voor een daagje naar Den Haag, Amsterdam of Rotterdam. Gewoonlijk gingen we naar een restaurant om iets te eten en dan bezochten we een museum of een schilderijengalerie, dan was het thee met een gebakje en daarna weer naar huis. We reisden met de trein. Als dorpsmeisje, die ook al vanwege de oorlog niet veel gereisd had en natuurlijk niet de vrijheid had die meisjes nu hebben, vond ik het altijd leuk om met haar uit te gaan.

Achteraf denk ik dat ik haar amuseerde met gewoon mezelf te zijn. Later toen ik verkering had, werd mijn vriend opgeroepen in dienst. Eerst was hij soldaat, toen korporaal en later sergeant. Iedere keer als hij weer een rang steeg, trakteerde ik op koek. (Ja, in die dagen was dat een traktatie). Juffrouw De Geus feliciteerde me altijd met de wens dat de jongen het tot generaal zou brengen en daarna noemde ze hem altijd 'de Generaal'. Ze had een geweldig gevoel voor humor en was heel goed in mensenkennis. Ik denk dat ze nooit getrouwd is, omdat ze haar werk had, ze was financieel welgesteld, ze kon doen en laten wat ze wilde en had niet veel vertrouwen in mannen die ze ervan verdacht hun eigen doelen voor haar geld te hebben. En, laten we eerlijk zijn, de geschiedenis vertelt ons dat dit soms het geval geweest is in huwelijken. Verder was ze een enige dochter die door haar moeder als dame opgevoed was en had ze haar eigen standaard van gedrag, dus de keuze van een echtgenoot in het Hardinxveld-Giessendam van toentertijd kan niet erg groot geweest zijn.

Ik verliet Hardinxveld een week na mijn 21ste verjaardag en regelmatig correspondeerde ik met haar. Ze vertelde me meestal over haar reizen en wat nieuwtjes van het dorp, of dingen zoals een visite aan mijn tante Marrigje. Later toen mijn jongere broer en zusters uit het huis waren, werd ze meer bevriend met mijn ouders. In 1971, met mijn eigen kinderen nu wat ouder, deed ik mijn eerste reis vanuit Australië terug naar Hardinxveld-Giessendam en juffrouw De Geus nodigde mij uit voor een daagje naar Den Haag waar burgemeester De Boer nu woonde en waar hij een trouwe toeschouwer was van wat er zoal in de regering gebeurde. De Burgemeester, de juffrouw en ik bezochten het Parlement waar de burgemeester ons liet zien waar hij gewoonlijk zat om alles te horen en aan te zien, daarna gingen we naar een museum en Panorama Mesdag, alles vergezeld van versnaperingen op zijn tijd, en als de finale, nu dat ik oud genoeg was om later thuis te komen, naar het Scheveningse Kurhaus Restaurant voor een dinertje. Juffrouw De Geus trakteerde en toen de kelner kwam om te horen wat we wilden gebruiken zei juffrouw De Geus: "Een jenevertje voor de burgemeester en voor mij en een glaasje ranja voor de juffrouw." In hun ogen was ik nog steeds een tiener… De aller, aller hartelijkste groeten, Barbera M. "

Kwartierstaat van Rijka de Geus

Mej. Rijka de Geus op latere leeftijd. Bron: website W.J. de Geus van 't Verlaatfonds.

Generatie I

1. **Rijka de Geus**, geb. Hardinxveld 13 juni 1904, ambtenaar burgerlijke stand, † Capelle a/d IJssel 4 aug. 1994.

Generatie II

2. **Willem Jacob de Geus**, geb. Giessendam 8 okt. 1860, meester-timmerman, † Hardinxveld 15 maart 1932, tr. Hardinxveld 7 april 1899
3. **Maria van 't Verlaat**, geb. Hardinxveld 8 sept. 1864, † ald. 1 mei 1944.

Generatie III

4. **Jan de Geus**, geb. Hardinxveld 9 sept. 1819, timmerman/aannemer, † Giessendam 26 okt. 1904, tr. Strijensas 27 maart 1851
5. **Rijka Overwater**, geb. Strijensas 11 sept. 1826, † Giessendam 8 april 1897.

6. **Pieter van 't Verlaat**, geb. Hardinxveld 11 sept. 1836, arbeider, † Hardinxveld 18 juni 1916, tr. Hardinxveld 31 mei 1861
7. **Pietronella de Jong**, geb. Ouddorp 8 aug. 1838, † Hardinxveld 10 maart 1920.

Generatie IV

8. **Jan Arieszn de Geus**, ged. Werkendam 1 mei 1774, schoolmeester, voorzanger in de grote kerk, † Giessendam 22 jan. 1851, tr. Werkendam 18 nov. 1802
9. **Trijntje Cornelis Kieboom**, ged. Werkendam 23 jan. 1780, † Giessendam 8 febr. 1860.

10. **Teunis Overwater**, geb. Strijen 6 aug. 1797, landbouwer, schipper, † Strijen 30 maart 1889, tr. Strijen 9 mei 1822
11. **Adriaantje Verdoes**, geb. Strijen 28 nov. 1800, † ald. 16 jan. 1881.

12. **Jasper Pieterszn van 't Verlaat**, geb. Hardinxveld 10 april 1803, aannemer, † Hardinxveld 22 maart 1894, tr. Hardinxveld 26 mei 1827
13. **Annigje Philipsdr Baartman**, geb. Giessendam 20 nov. 1803, dienstbaar, werkvrouw, † Hardinxveld 8 nov. 1873.

14. **Pieter Rijkersz de Jong**, geb. Boven-Hardinxveld 20 dec. 1792, arbeider, landbouwer, visser, † Hardinxveld 3 juni 1873, tr. Hardinxveld 13 dec. 1821
15. **Maria Eeuwijk**, geb. Sleeuwijk 21 maart 1796, dienstbaar, † Hardinxveld 28 juni 1883.

Generatie V

16. **Arien Jansse de Geus**, ged. Werkendam 20 juli 1732, dijkbaas, schepen, † Werkendam 16 febr. 1792, tr. 2e Werkendam 18 okt. 1781 **Klasina Barendsdr Fladdrak**, ged. Boven-Hardinxveld 19 nov. 1752, dr. van Barend Fladderak en Wijna Willemina Hoogwaard; tr. 1e Werkendam 12 dec. 1756
17. **Cornelia van Houweling**, ged. Werkendam 18 nov. 1736, † ald. 27 febr. 1776.

18. **Cornelis Arieszn Kieboom**, geb. Huisduinen omstr. 1753, wijnverkoper, grondeigenaar, schepen in Werkendam, † Werkendam 25 maart 1823, tr. Sleeuwijk 17 april 1775
19. **Adriana de Geus**, ged. Werkendam 23 maart 1755, † ald. 16 april 1839.

20. **Teunis Overwater**, ged. Strijen 11 nov. 1750, veerman op het Sas van Strijen, † Klundert 12 febr. 1809, tr. Strijen 28 juni 1780
21. **Rijka Rotting**, ged. Strijen 5 okt. 1755, eigenaresse, † Strijen 6 april 1831.

22. **Jacob Jasperszn Verdoes**, geb. Schuuring onder de Buijtesluis, ged. Numansdorp 23 juli 1775, commissaris der ballast, kapitein koopvaardij, zeeschipper, † Rotterdam 11 jan. 1855, tr. 2e na 1819 **Maria Hilles**; tr. 3e na 1820 **Sofia Maria de Waal**; tr. 1e Westmaas 5 mei 1796
23. **Maria Elisabeth Spaan**, geb. Maasdam omstr. 1771, † Westmaas 7 juni 1819.

24. **Pieter Dirkszn van 't Verlaat**, ged. Neder-Hardinxveld 6 sept. 1772, dagloner, † Hardinxveld 27 dec. 1852, tr. Hardinxveld 4 maart 1798
25. **Cornelia Jaspers van der Kooij**, ged. Boven-Hardinxveld 25 dec. 1774, † Hardinxveld 17 okt. 1854.

26. **Philippus Baartman**, ged. Streefkerk 7 nov. 1776, bouwman op de polder Kivitswaard (Brab. Biesbosch), † Hardinxveld 11 juli 1849, tr. Giessendam 18 juni 1803
27. **Jannigje Cornelisdr de Kivit**, geb. Dubbeldam 8 april 1783, † Hardinxveld 29 aug. 1857.

28. **Rijk Jobszn de Jonge**, ged. Boven-Hardinxveld 28 april 1748, † Hardinxveld 29 aug. 1811, tr. Bleskensgraaf 1 sept. 1782
29. **Aagje Jansdr Pijl**, ged. Bleskensgraaf 26 jan. 1749, † Hardinxveld 28 maart 1826.

30. **Joost Ewijck (Eeuwijk)**, ged. Sleeuwijk 4 aug. 1754, † ald. 28 mei 1829, tr. Sleeuwijk 20 maart 1791
31. **Maria de Waal**, ged. Wijk 30 jan. 1763, † Ouddorp 28 nov. 1839.

Generatie VI

32. **Jan Jacobszn de Geus**, ged. Werkendam 13 nov. 1709, schipper, † Werkendam na 25 juli 1745, tr. Werkendam 3 dec. 1730
33. **Elisabeth Ariensdr van den Heuvel**, ged. Werkendam 14 april 1709, † ald. 5 april 1766, tr. 2e (ondertr. Werkendam 17 nov. 1752) **Willem Clauwertsz Ritmeester.**

34. **Gerrit Janszn van Houweling**, ged. Werkendam 25 sept. 1707, griendhandelaar, herbergier, schepen van Werkendam, † Werkendam 24 mei 1788, tr. Sleeuwijk 4 nov. 1731
35. **Ariaentje Hendricks van 't Sant**, ged. Sleeuwijk 8 sept. 1709, † Werkendam 6 mei 1806.

36. **Arien Corneliszn Kieboom**, ged. Werkendam 29 febr. 1728, aannemer, schepen van Werkendam, † Werkendam 6 maart 1783, tr. 2e Werkendam 2 mei 1762 **Anna Margareta Groenewegen**; tr. 1e Den Helder 28 aug. 1751
37. **Trijntje Cornelis Backer**, geb. Huisduinen, ged. Den Helder 15 sept. 1715, begr. ald. 18 juli 1757, tr. 1e Den Helder 7 jan. 1747 **Claas Aarjensz Groof**, begr. Den Helder 18 dec. 1747.

38. **Willem Jacobszn de Geus**, ged. Werkendam 2 okt. 1718, aannemer, oud-presidentschepen van Werkendam, † Werkendam 29 dec. 1780, tr. 's-Gravenmoer 4 nov. 1742
39. **Adriana Wouters Vermeulen**, ged. 's-Gravenmoer 2 dec. 1714, † Werkendam 21 juli 1782.

40. **Jacob Theunisz Overwater**, ged. Strijen 5 jan. 1695, landbouwer, † Strijensas, begr. Strijen 6 sept. 1769, tr. Westmaas 1 okt. 1741
41. **Crijntje Aarts Wuijster**, ged. Mijnsherenland 16 nov. 1710, † Strijensas jan. 1795.

42. **Willem Laurensz Rotting**, geb. Ambt Delden omstr. 1700, chirurgijn te Strijen, ondermeester medische zorg bij de V.O.C., † Strijen 2 nov. 1759, tr. 1e Strijen 24 mei 1737 **Magheltje Dammisdr Oudeclem**, ged. Strijen 13 nov. 1707, † ald. 3 juli 1742; tr. 2e Strijen 24 mei 1743
43. E**lizabeth Adriaansdr Leijsse**, ged. Strijen 24 okt. 1720, winkelierster, † ald. 10 dec. 1804.

44. **Jasper Dircksz Perdoes (Verdoes)**, ged. Numansdorp 14 mei 1741, † Strijen 14 jan. 1804, tr. Almkerk 23 april 1769
45. **Anna Jacobs van Gent**, ged. Almkerk 7 juni 1739, † Middelharnis 5 mei 1823.

46. **Jacob Jansz Spaan**, ged. Dordrecht 24 april 1743, eigenaar, schoolmeester te Maasdam, † Westmaas 24 jan. 1819, tr. vóór 29 dec. 1769
47. **Bastiaantje Joostdr Troost**, ged. Heinenoord 20 jan. 1743, † Maasdam na 28 mei 1786.

48. **Dirk Corneliszn van 't Verlaat**, ged. Neder-Hardinxveld 20 sept. 1739, dagloner, † na 1 april 1781, tr. Hardinxveld 24 aug. 1770
49. **Teuntje Andriesdr aan de Wiel**, ged. Boven-Hardinxveld 28 nov. 1745, † na 1 april 1781.

50. **Jasper Jacobszn van der Kooij**, ged. Boven-Hardinxveld 9 juli 1747, smid, † Hardinxveld 7 febr. 1823, tr. Dussen (ondertr. Hardinxveld 27 okt. 1769)
51. **Jenneken Knelisdr Lagrouw**, ged. Dussen 1 nov. 1739, † Hardinxveld 6 dec. 1806.

52. **Johannes Philipsz Baartman**, ged. Blokland 6 jan. 1732, begr. Streefkerk 1 nov. 1783, tr. Streefkerk 30 okt. 1768
53. **Martijntje Huigsdr de Bruijn**, ged. Streefkerk 10 juli 1742, † Hardinxveld 2 mei 1811, tr. 2e na 1783 **Gijsbert van Hoog**.

54. **Cornelis Corneliszn de Kivit**, ged. Dubbeldam 18 febr. 1748, † na 25 mei 1788, tr. 1e Dubbeldam 12 febr. 1775 **Lijntje Huigsdr van der Graaf**, † vóór 4 nov. 1781, tr. 2e Dubbeldam 4 nov. 1781
55. **Annigje Arisen Eijkelenboom**, ged. Sliedrecht 4 febr. 1750, † na 25 mei 1788.

56. **Job Jobszn de Jonge**, ged. Boven-Hardinxveld 6 jan. 1704, † Hardinxveld 30 juni 1763, tr. Hardinxveld 22 mei 1729

57. **Maria Huijbertsdr van Lopik**, † Hardinxveld 17 juli 1787.

58. **Jan Corneliszn Pijl**, † Bleskensgraaf 22 aug. 1783, tr. Bleskensgraaf 25 mei 1738
59. **Lijsbeth Jacobs Boekhout**, ged. Overschie 26 juli 1716, † Bleskensgraaf 27 febr. 1779.

60. **Aelbert Cornelisz Ewijk**, ged. Sleeuwijk 28 maart 1717, † na 4 aug. 1754, tr. Werkendam 10 maart 1743
61. **Maria Teunisdr Jonkbloet**, ged. Vuren 29 juli 1712, † Sleeuwijk 4 jan. 1798.

62. **Bastiaan Woutersz de Waal**, geb. Wijk, ged. Aalburg 29 maart 1716, † na 9 maart 1761, tr. Wijk 15 juli 1753
63. **Pieternella Jansdr Casa**, ged. Giessen 18 jan. 1732, † Wijk 24 juli 1819.

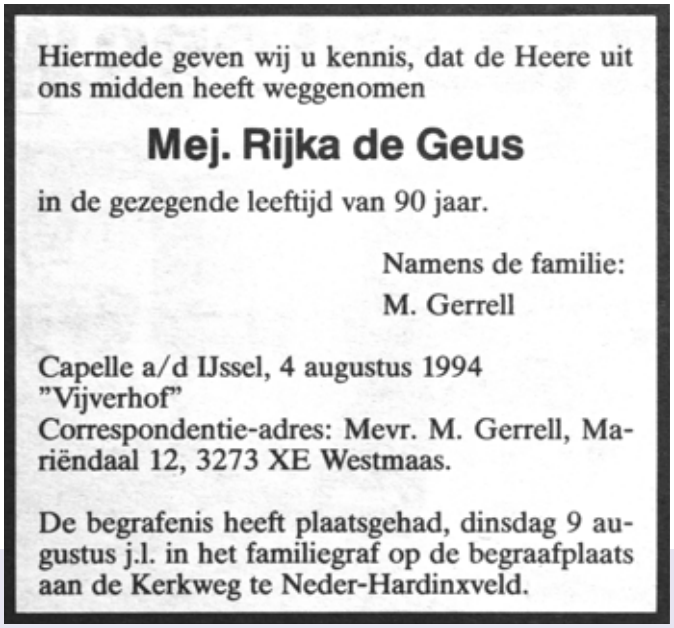

Hiermede geven wij u kennis, dat de Heere uit ons midden heeft weggenomen

Mej. Rijka de Geus

in de gezegende leeftijd van 90 jaar.

Namens de familie:
M. Gerrell

Capelle a/d IJssel, 4 augustus 1994
"Vijverhof"
Correspondentie-adres: Mevr. M. Gerrell, Mariëndaal 12, 3273 XE Westmaas.

De begrafenis heeft plaatsgehad, dinsdag 9 augustus j.l. in het familiegraf op de begraafplaats aan de Kerkweg te Neder-Hardinxveld.

Bron: Giessen- en Merwebode 10-08-1994

Toevoeging door Arie Verhoef

Willem Laurensz Rotting(h)

Willem Rotting wordt in de kwartierstaat van mej. Rijka de Geus genoemd als nummer 42. Wegens zijn beroep en activiteiten verdient hij enige extra aandacht. Niet alleen hierom maar ook omdat de voornaam van zijn dochter de oorsprong vormt van de voornaam Rijka in het geslacht de Geus.
Willem werd geboren in het dorp Delden in de Achterhoek. Met zijn broer Gerrit trok hij de wijde wereld in. Beiden traden als medisch verzorger in dienst bij de V.O.C. (Vereenigde Oost-Indische Compagnie). Willem monsterde op 10 mei 1728, op ongeveer 28-jarige leeftijd, als ondermeester medische zorg aan op het retourschip "Rijksdorp", dat op die dag vertrok van de rede van Texel naar Batavia. Het schip verbleef van 24 oktober 1728 tot 18 november daaraanvolgend te Kaap de Goede Hoop, om te foerageren, en voer op 18 februari 1729 na een reis van 9 maanden de haven van Batavia binnen.

De terugreis werd aanvaard op 16 december 1729 na lossen en laden en het uitvoeren van herstellingen aan het schip. Wederom werd Kaap de Goede Hoop aangedaan om te foerageren. Het schip verbleef daar van 18 maart tot 3 april 1730. Na een voorspoedige reis werd op 21 juli 1730 het Vaderland weer bereikt en monsterde Willem af. Kennelijk had hij de smaak te pakken want op 29 december 1730 monsterde hij weer aan bij de V.O.C., nu als Oppermeester medische zorg op het schip "Prattenburg", een al wat ouder retourschip van de Kamer Amsterdam. Het schip maakte zijn zoveelste reis naar Batavia. Kaap de Goede Hoop werd aangedaan voor reparatie en bevoorrading van 27 maart tot 11 april 1731, waarna het schip aankwam in Batavia op 2 juli 1731. Wat Willem vervolgens deed is niet geheel bekend. Waarschijnlijk werden wat reizen gemaakt op zoek naar handel in de Indische Archipel. Van het schip "Prattenburg" is bekend dat het in 1737 in Batavia werd afgelegd (uit de vaart genomen).
Willem monsterde op 14 oktober 1735 aan op het fluitschip "Goidschalxoord" dat via Kaap de Goede Hoop, verblijf 22 december 1735 tot 1 maart 1736, terug zeilde naar Amsterdam waar het op 21 juli 1736 aankwam. Hij vestigde zich vervolgens als chirurgijn in Strijen waar hij in 1737 voor de eerste keer in het huwelijk trad met Magheltje Oudeclem. Nadat die in 1742 overleed, trouwde hij in 1743 met Elisabeth Leijsse, de moeder van Rijka Rotting, betovergrootmoeder van Rijka de Geus. Hierbij zijn afgedrukt enkele pagina's uit de soldijboeken van de V.O.C. waaruit mag blijken dat het varen bij deze onderneming hem geen windeieren legde.

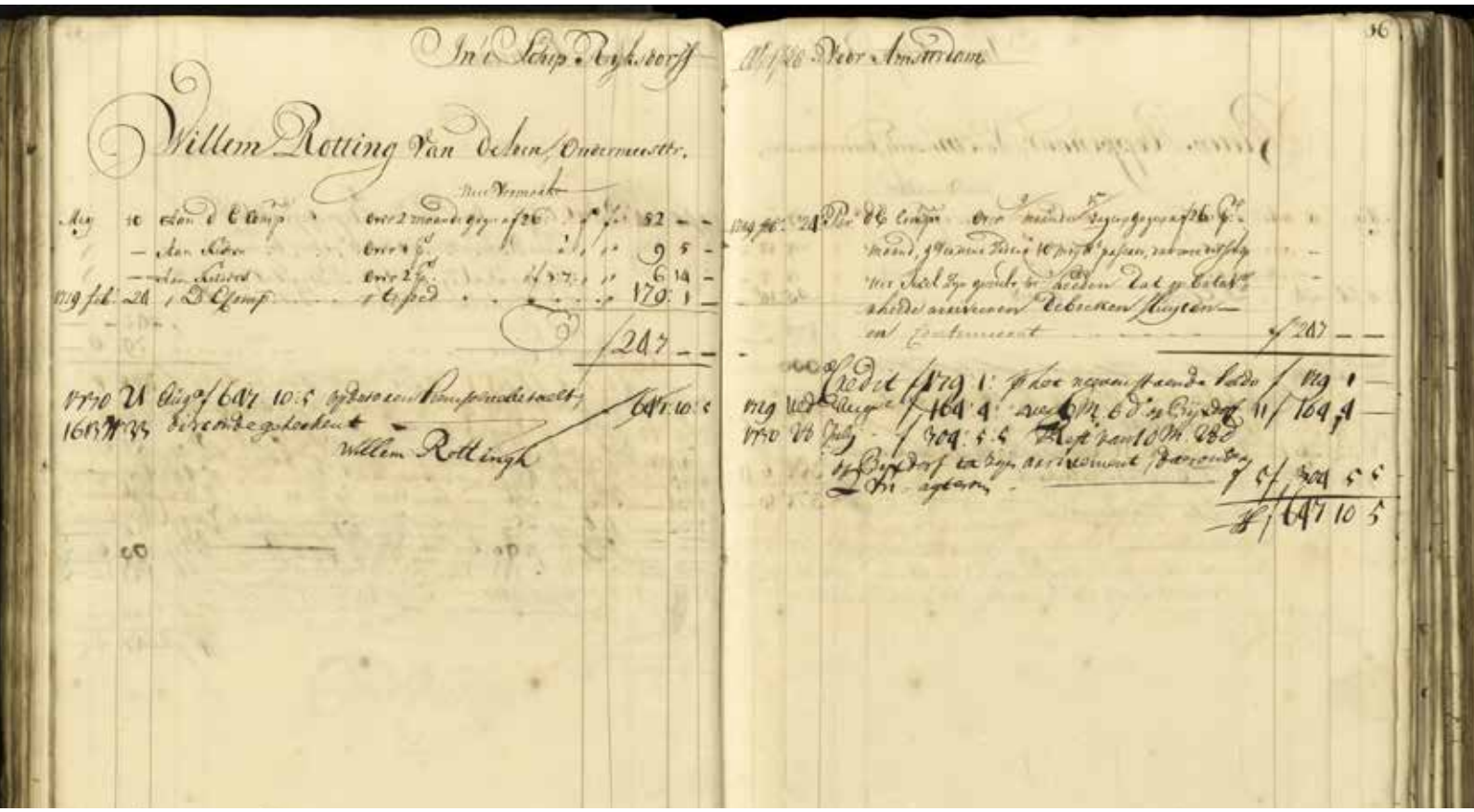

Soldijboek van de Rijksdorp. Bron: Nationaal Archief Soldijboeken V.O.C.

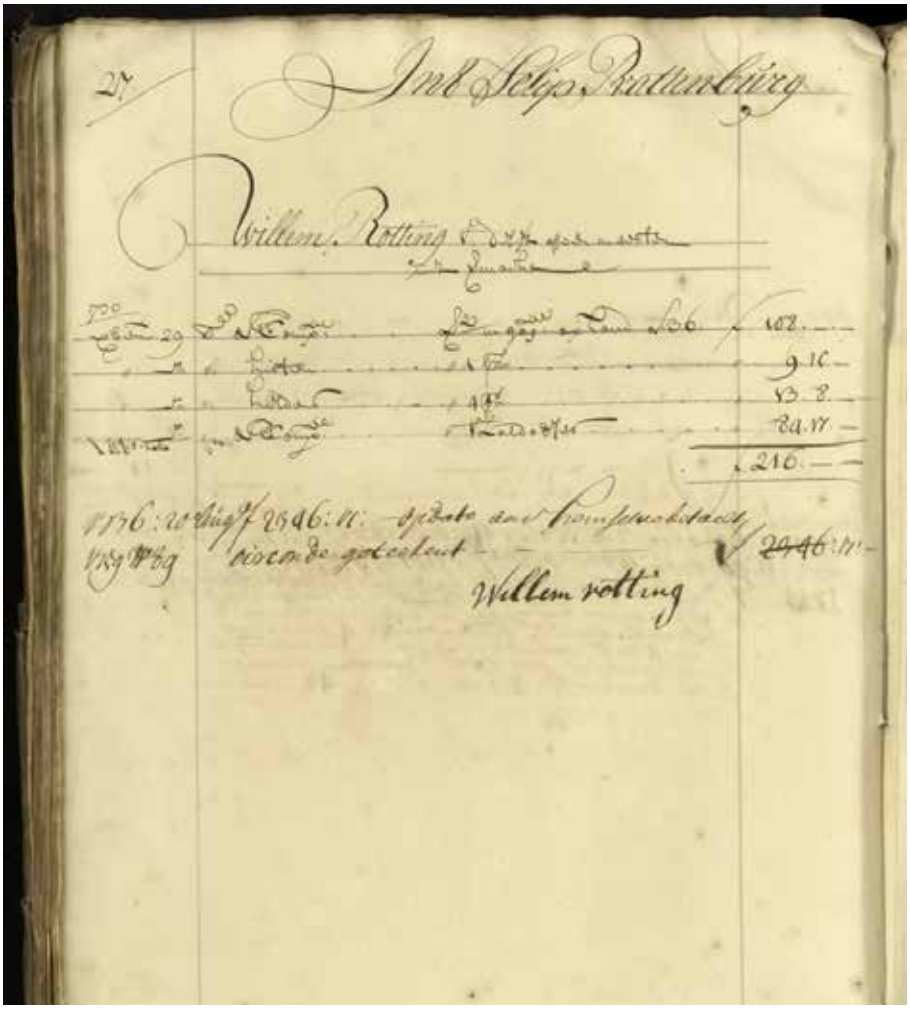

Soldijboek van de Prattenburg.
Bron: Nationaal Archief Soldijboeken V.O.C.

Het voorgeslacht De Geus.

Een gedicht ter gelegenheid van de 75e verjaardag van Rijka de Geus, aangeboden door Drs. P. den Breejen te Utrecht: oud Hardinxvelder, Hardinxveld-Giessendam, 13 juni 1979.

Driehonderdvijftig jaar geleden
in 't laatst van onze vrijheidsstrijd
tegen Spanje, was ons Holland,
veel eerder dan de rest bevrijd.

Maar in Brabant was 't nog oorlog
en Freed-'rik Hendrik, onze prins,
lag bij Den Bosch, Breda en Tilburg,
nog goed met Spanje in de clinch.
1629-1637

Het waren voor de protestanten,
in de Langstraat, bij het front,
nog zware jaren, eer de vrede,
hen eindelijk verlossing zond.
1648

In zo'n dorpje bij de Langstraat,
aan de Donge, 's-Gravenmoer,
woonde toen een zeek're Sijmen
die denk'lijk met een scheepje voer.

Hij stond aan de kant van Holland,
tegen Spaanse dwing'landij,
ze noemden hem: de Geus, die Sijmen
maar verder weet ik niets daarbij.

Ja, je zou graag willen weten,
wat Sijmen deed, en aan welk feit,
hij die erenaam verdiende,
maar dat's vergeten door de tijd.
Geb.ca.1650

Zijn zoon was Jan, en al was 't vrede,
hij bleef heten naar de keus,
van zijn vader, vóór de vrijheid,
het was: Jan Sijmense de Geus!
vóór 1678

Jan die trouwde en kreeg zonen,
met zijn Anneke Jansen Bosch,
de vierde zoon, die heette Jacob,
en deze liet zijn stamplaats los.
geb.1685, ca.1708

Hij was schipper en verhuisde,
van 's-Gravenmoer naar Werkendam,
waar hij een zeek're Aagje Willems,
van der Wind, tot huisvrouw nam.
ca.1708

Ze kregen saam een tweetal zonen
en vijf dochters nog daarbij,
het ging hem goed, die vader Jacob,
door 't schip, en door d'aannemerij.
geb.1709

De oudste heette Jan, naar opa,
aannemer-schipper, lang niet dom,
Hij trouwde Leijsje van den Heuvel,
Een Werkendamse jonge blom.
1730

Ze waren beiden éénentwintig
en kregen kind 'ren jaar op jaar,
een drietal zonen, en zes dochters,
dat is negen bij elkaar.

Het waren er vast meer geworden
als Jan was blijven leven, doch,
hij stierf, nog amper vijf en dertig,
Leijsje werd weduwvrouw, och, och
1745

Een weduwe met negen kind 'ren,
de oudste nog pas veertien jaar,
dat was een opgaaf in die dagen,
maar, vraag niet hoe, ze kreeg het klaar.

Ruim zeven jaren later echter,
is Leijsje weer opnieuw getrouwd,
vrouw Ritmeester werd ze, laat ons hopen,
dat het hen nooit heeft berouwd.
1752

Arie, de oudste zoon, was twintig,
bij deze bruiloft, en weldra,
stapte ook hij in 't huw'lijksbootje
met zijn bruid: Cornelia.
1756

Cornelia van Houweningen,
kwam voort uit een bekend geslacht,
dat schouten, schepenen en meesters,
ja dominees zelfs had voortgebracht.

Ook dit echtpaar kreeg veel kind 'ren,
bleef evenmin voor leed bewaard,
zes van hun negen spruiten stierven,
er bleven er slechts drie gespaard.

De jongste, Jan, dat was een ventje,
dat denkelijk goed leren kon,
want hij moest later meester worden,
waarmee hij in Werkendam begon.
geb.1774

In't laatste jaar vóór 1800
werd onze jonge Jan de Geus,
in Hardinxveld benoemd als meester,
denkelijk een goede keus.
1799

Hij was vijfentwintig jaren,
toen hij kwam wonen bij den Dam,
als meester op de een'ge dorpsschool,
van't Neder-eind, en Giessendam.

Naast bovenmeester was hij tevens
voorzanger in de grote Kerk,
terwijl eerst ook begrafenissen,
behoorden tot zijn daag-'lijks werk.
1802

Drie jaar later kon hij trouwen
met Trientje Kieboom, jong en pril,
die hij van vroeger af al kende,
uit Werkendam, vlak bij de Kil
geb.1779

Trientjes moeder Adriana,
was een nicht van Jan z'n pa,
ook een de Geus, dus wel familie,
maar voor een huw'lijk niet te na.

Hij ging met vrouw en dochters wonen,
aan het hangen van den Dam,
in 't huis waar later Suiker woonde,
tot na vijf jaar zijn einde kwam.
ovl.1851

De dochters bleven lang bij moeder,
maar trouwden boven veertig jaar,
na de dood van Jan, hun vader,
toch elk nog met een weduwnaar.

Geen van de zonen werd er meester,
vaders beroep trok hen niet aan,
ze leerden timmeren en vonden
in d'aannemerij een goed bestaan.

't Was een bijzondere familie,
vrolijk , geestig, vlot van praat,
hielden van wijntje en van Trijntje,
het Geuzenbloed, ja inderdaad.

Jan, de jongste zoon werd stichter
van het bedrijf in Giessendam,
het raadhuis stond er tegenover
juist beneden aan den Dam.
geb.1819

Hij trouwde Rijka Overwater,
een dochter uit de Hoekse waard
van de veerbaas, die geregeld,
van Strijensas op Brabant vaart.
1851

Bij de Moerdijk is daar verdronken,
Johan Willem Friso met de pont,
waarbij ook Rijka's over-opa,
bij deze ramp zijn einde vond.
1711

Jan de Geus kreeg met zijn Rijka,
veertien kinderen, voorwaar,
hoewel er zes als baby stierven,
toch nog een hele kinderschaar.
ovl.26-4-1904

Hij werd oud, haast vijf-en tachtig,
was meer dan 30 jaren blind.
hij kon 't niet zien, maar heeft geweten,
van Rijka, Willem-Jacobs kind.
geb.13-6-1904

Dier Rijka was de een 'ge dochter,
van Willem uit de Peulenstraat,
zijn derde zoon, die laat getrouwd was,
met Maria van 't Verlaat.
geb.1860 getr.1899

En nu is 't driekwart eeuw geleden,
dat aan het eind van deze rij,
dit Geuzen-meisje werd geboren
Haar verjaardag vieren wij!

Rijka met voormalig HV bestuurslid
Drs. Piet den Breejen en zijn vrouw.

Een oorlogsverhaal

Jany Dubbeldam-van der Waal van Dijk

Wij woonden in de Tweede Wereldoorlog in de Wilhelminastraat die destijds Middenstraat genoemd werd op last van de Duitse bezetters. Immers, Wilhelmina was onze koningin en er mocht geen straat naar haar vernoemd worden. De Emmastraat en de Prins Hendrikstraat mochten de naam behouden, die leefden niet meer.

Jany en haar moeder tijdens de Tweede Wereldoorlog

Deze foto van mijn moeder en van mij als tweejarig meisje, is gemaakt in de zomer van 1944. Een leuke foto! Speciaal gemaakt voor mijn vader. De tekst op de achterzijde van de foto is waar dit verhaal over gaat.

Tekst op de achterkant van de foto die naar haar vader werd gestuurd

"Wilt u s.v.p. deze foto doorsturen aan de man en vader die al zoo lang van de zijnen vandaan is?"

Hij is verstuurd op 15 juli 1944 naar een Duits Lagerkamp in de omgeving van de te bouwen bunker gelegen in Frankrijk. Mijn vader heeft hem ontvangen en weer meegenomen naar huis. Hij heeft de foto eerst een stukje kleiner gemaakt, zodat hij hem altijd bij zich kon dragen.
Vanaf ca.1942-1943 werd mijn vader, Mees van der Waal van Dijk, evenals zoveel jongere mannen door de Arbeitseinsatz gedwongen om voor de Duitsers te werken. Samen met nog meer bouwvakkers uit deze omgeving kwam hij terecht in het Noorden van Frankrijk, in het plaatsje ***d'** Éperlecques*, niet ver van de kust tussen Duinkerken en Calais. Ze werden tewerkgesteld bij een uiterst geheim project, de bouw van een enorme betonnen bunker met muren en een dak van 2 meter dik, bestemd voor de fabricage en de lancering van de gevreesde V2 raketten. Het bouwproject, door de Duitsers "*Het Blockhaus*" genoemd, lag diep verscholen in een groot bos en was totaal verborgen.

Op 6 juni 1944 vond D-day plaats, de grote invasie van de geallieerden in Normandië. Vanaf die tijd ging de bevrijding heel snel. Op een dag vloog een vliegtuig van de geallieerden bij toeval over het bos en zagen dit enorme bouwwerk en wisten gelijk dat dit niet pluis was. Er werd direct begonnen met hevige bombardementen, maar het lukte niet het enorme project te vernietigen. Maar de overmacht was te groot en de Duitsers moesten zich terugtrekken. Mijn vader kon weer naar huis.

Tot de dag van vandaag is deze bunker te bezoeken als een Militair Oorlogsmuseum. Mijn vader en moeder zijn daar nog geweest, maar nu als toeristen. Ook wij hebben een aantal jaren geleden het museum bezocht. Ik zag nog een stuk beton met de bekisting eromheen en moest terugdenken aan mijn vader, die dit gemaakt kon hebben.

Toch heeft deze geschiedenis mijn ouders nog een klein voordeeltje opgeleverd. Bij het bombardement in januari 1945, bij de spoorwegovergang in ons dorp, hoorde mijn vader al aan het geluid van de vliegtuigen dat het mis zou gaan. 'Hij laat ze los!' riep hij, gauw de kelder in! Hij gooide nog snel de ramen en deuren open om te voorkomen dat alle ruiten eruit zouden gaan en kwam zelf ook de kelder in. Omdat de voordeur ook open stond kwamen er nog meer vluchtelingen, o.a. de jongens van boer Siebeling. Wij hadden praktisch geen glasschade, alleen veel kapotte dakpannen!

Te bezoeken bunker in Frankrijk, nu Militair Oorlogsmuseum

Jaren later verschenen diverse boeken over de oorlog. Ik denk hierbij aan de boeken van Anne de Vries, *De reis door de nacht* en K. Norel met zijn boek *De Engelandvaarders*.
In die boeken ging iedereen onderduiken of voeren naar Engeland om maar niet voor de Duitsers te hoeven werken. Ik heb mijn vader toen gevraagd waarom hij niet ondergedoken was. Hij antwoordde: "Meisje, hoe had ik dat moeten doen? Wie had er dan voor jou en je moeder moeten zorgen zonder geld? En waar had ik dan onder moeten duiken?" Mijn antwoord: "Op de vliering of zo!"

Liniecrossers Tweede Wereldoorlog en Leenman

Max van den Bout, mei 2020

Tijdens de Tweede Wereldoorlog voeren liniecrossers vanuit Sliedrecht door de Biesbosch naar bevrijd gebied om berichten (en mensen) over te brengen en o.a. medicijnen mee terug te brengen. Hun werk was zo belangrijk dat deze mensen na de oorlog hoge onderscheidingen hebben ontvangen. Minstens 3 inwoners van onze gemeente waren daar nauw bij betrokken: Arie de Boon (1921-1994), Cornelis de Boon (1903-1988) en Pieter van Dam (1922-2002). Maar er was nog een liniecrosser uit Hardinxveld, namelijk Willem Leenman, schipper van beroep, die om de één of andere reden niet voorkomt op de website van de liniecrossers. Vandaar een oproep van de Historische Vereniging om meer informatie over deze man. Die informatie is echter zeer beperkt. Maar gelet op de herdenking 75 jaar bevrijding dit jaar toch een overzichtje daarvan.

Willem Leenman (1893-1969) woonde aan de stoep van de Kerkweg en was een bescheiden en vriendelijk mens. Hij droeg doorgaans een Engelse baret en voer vaak in zijn Canadese kano op de Giessen. Maar dat was na de oorlog en daar is een heel verhaal aan voorafgegaan. Willem werd geboren in 1893; Nederland had toen 5,1 miljoen inwoners. In 1920 trouwde hij met Huibertje Stam.

Willem Leenman en Huibertje Stam

Opgegroeid met veel belangstelling voor wind en water, werd hij schipper op de 37-tonner "De Twee Gebroeders". Daarmee voer hij ook nog in de Tweede Wereldoorlog. In 1942 overleed Huibertje, op 47-jarige leeftijd. Maar in 1944 hertrouwde Leenman met Helena Koppelaar. Leenman stond in de oorlog 'aan de goede kant', zoals zoveel inwoners van Hardinxveld en Giessendam. De goede zaak van vrijheid en van gewoon kunnen-zeggen-wat-je-wilt, van leven zonder angst voor uniformen en voor zoveel andere dingen. Hij ging door het leven met een beminnelijke glimlach voor iedereen en was altijd bereid tot een gezellig kletspraatje. Dat was voor en na de oorlog, maar tijdens de oorlog praatte hij maar liefst zo weinig mogelijk, want praten kon iemand zijn leven kosten in die tijd. De vriendelijke man leek ook de oorlog redelijk door te komen, maar dat veranderde eind 1944.

In verzet.

De Duitsers hadden zijn schip in beslag genomen en toen knapte er iets bij de altijd zo vreedzame en vriendelijke man. Hij was er zo kwaad om geworden, dat hij van nijd heeft zitten janken en zich toen had voorgenomen dat hij de bezetter dwars zou zitten waar dat maar kon.

Voor zijn eerste verzetsdaad ging hij naar Dordrecht om zijn schip weer terug te halen. Het lag in de Vuilpoort, streng bewaakt, maar toen de wacht even weg was voor eten of zijn behoefte doen, zag Leenman zijn kans schoon en voer op klaarlichte dag weg met de 'Twee Gebroeders', richting Papendrecht, waar hij het in een gat heeft laten zinken, onder het motto 'ik niet, dan zij ook niet'. Het getuigde van moed, maar er volgden nog gewaagdere dingen.

Op een dag kwam bakker van Iperen, die ook in het verzet zat, bij Leenman en hij vroeg hem of hij dokter Meyst uit Hellevoetsluis, die gezocht werd door de Duitsers, wilde verbergen. Leenman heeft hem in zijn huis verborgen voor de Gestapo, liefst 23 dagen lang, tot zoon Gijs hem, met nog 7 anderen in een roeiboot naar het bevrijde Lage Zwaluwe in Brabant heeft gebracht. Daar zaten de Canadezen en Leenman werd, via-via, aangesteld als directe schakel tussen hen en de ondergrondse aan deze kant van de rivier, onder direct commando van kapitein Hibs, van het 1ste Canadese leger. Met 7 anderen (die hij en elkaar vrijwel alleen bij de voornaam kenden), vervulde hij een zogenaamde koeriersdienst, een baan waarvoor alleen de moedigsten in aanmerking kwamen. En als koerier bracht Leenman een aantal uiterst gevaarlijke opdrachten tot een goed eind.

Tweemaal heeft hij vanuit Sliedrecht een roeiboot vol gezochte personen (voornamelijk militairen), naar de veilige overkant gebracht, langs zwaarbewaakte Duitse posten. Tochten van zo'n 8 uur, die vrijwel geruisloos moesten verlopen, wilden ze niet worden opgemerkt zonder dat er doden zouden vallen. De eerste keer bracht Leenman in één keer 2 Italianen, 1 Duitser en 3 Hollanders naar Lage Zwaluwe.

Verdwenen roeiboot.

De tweede keer vervoerde hij 4 Belgische parachutisten. Ze kwamen veilig door de Helsluis (de sluiswachter was een goeie) en over de rol op de Nieuwe Merwede. Daar passeerden ze de Duitse posten, zonder dat één schot werd gelost. Maar op het Hollands Diep, bij de punt van de Jacomien, vlakbij het veilige Lage Zwaluwe, leek het mis te gaan toen er een roeiboot met 2 Duitsers op hen af kwam. Leenman greep onmiddellijk zijn stengun en voor de Duitsers hun wapen te pakken hadden, riep Leenman 'waffen strecken' en de twee in Feldgrau zat er niets anders op dan hun pistolen te laten liggen en de handen op te steken. Achteraf bleken het deserteurs te zijn en ze kregen van de schipper het bevel achter hem aan te roeien, wat ze ook deden. Eén van de Vlamingen opperde om de "moffen" maar direct neer te schieten, maar daar wilde Leenman niets van weten. De Vlaming moest zich daarbij neerleggen, maar toen de gevangenen in Lage Zwaluwe aan de geallieerden waren overgedragen, heeft hij er één nog een dreun op het gezicht gegeven.

De terugtocht was zeker zo hachelijk. Er ging een geheime zender met 3 man bedieningspersoneel mee, bestemd voor de Hoeksche Waard. Leenman stond in het pikkedonker nog met zijn gevaarlijke lading op de Zwaluwse wal, toen de mitrailleurkogels om zijn oren vlogen. Op de Jacomien schoten de Duitsers in het wilde weg en Leenman heeft het met veel geluk overleefd. De geheime zender en het bedieningspersoneel bracht hij uiteindelijk op de plaats waar ze moesten zijn. De Canadezen vonden een levende Leenman aan Hardinxveldse kant belangrijker dan een dode in de Nieuwe Merwede en daarom mocht hij geen overtochten meer maken. Genoemde 2 tochten zijn als enige bijgebleven, maar onbekend is hoeveel hij er echt heeft gedaan. Er doet een verhaal de ronde dat Leenman voor een crossing een roeiboot van iemand had geleend en die boot is nooit teruggekomen. Vermoedelijk was dat voor de tocht via Lage Zwaluwe naar de Hoeksche Waard en is die daar gebleven, want vandaar terug naar Sliedrecht zal Leenman niet met de roeiboot zijn gegaan. (NB: dat was de roeiboot van schipper Maarten van Wijngaarden. Zijn schip, de Nova Cura, was in 1944 gevorderd door de Duitsers, maar de roeiboot mocht hij houden….)

Leenman had de Canadezen er inmiddels van overtuigd dat een gewone roeiboot niet ideaal was voor de crossings en hij had geld gekregen voor een speciale boot, die hij bij de HAHBO heeft laten maken. Het werd een grote uitgave van een kano, geruisloos en snel en geschikt voor 8 personen. De boot heeft echter geen dienst meer gedaan, want toen hij klaar was, was de oorlog afgelopen. Leenman heeft de boot echter nog vaak gebruikt om te gaan vissen op de Giessen.

Medailles.

In 1947 werd Leenman, samen met zijn vrouw, uitgenodigd om naar Maastricht te komen. Daar werd hij, met nog honderd anderen onderscheiden met de 'medal for freedom', een Amerikaanse decoratie, vergezeld door een oorkonde, ondertekend door Dwight D. Eisenhower. Later kreeg hij in de Ridderzaal in Den Haag een Engelse onderscheiding 'The King's medal for courage in the cause of Freedom' op de vaderlandslievende borst gespeld. Ook daarbij hoorde een stuk perkament, waarop duidelijk stond te lezen dat Leenman blijk had gegeven van bijzondere durf en moed.

Amerikaanse 'medal for freedom'

Engelse onderscheiding

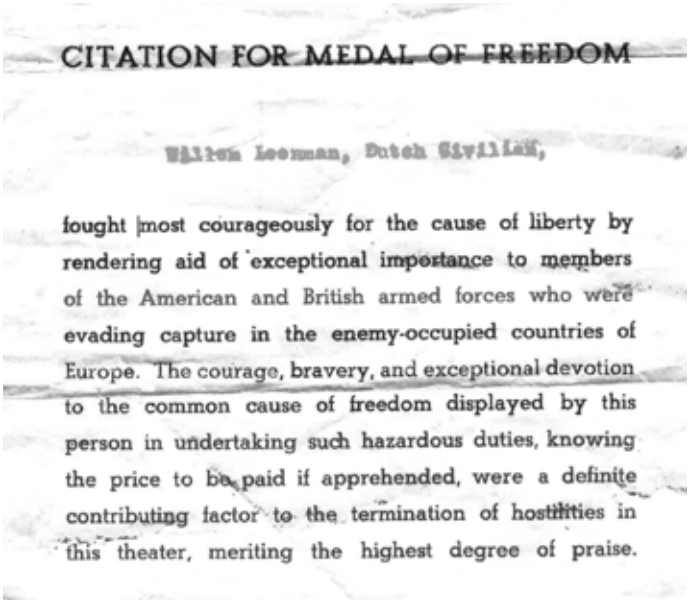

CITATION FOR MEDAL OF FREEDOM

Willem Leenman, Dutch Civilian,

fought most courageously for the cause of liberty by rendering aid of exceptional importance to members of the American and British armed forces who were evading capture in the enemy-occupied countries of Europe. The courage, bravery, and exceptional devotion to the common cause of freedom displayed by this person in undertaking such hazardous duties, knowing the price to be paid if apprehended, were a definite contributing factor to the termination of hostilities in this theater, meriting the highest degree of praise.

Oorkonde, ondertekend door Dwight D. Eisenhower

Gelijkenis met Bernard Law Montgomery toeval?

Leenman

Courage is het woord dat op al die paperassen steeds terugkeert. Een moedig mens, die Leenman. Later een heel vriendelijk glimlachende oude baas, met een kop, die (vooral als hij de baret op had) een treffende gelijkenis vertoonde met die van de legendarische Britse maarschalk Bernard Law Montgomery. Toevallig …….

Het is moeilijk te geloven, dat deze vreedzame man een belangrijke rol heeft gespeeld in het verzet en zich zo moedig heeft gedragen dat hij hoge onderscheidingen heeft ontvangen. Als echter bij zulke mensen hun gevoel voor rechtvaardigheid maar diep genoeg is gekwetst, veranderen zij in tegenstanders, die van geen wijken weten. De Duitsers hebben dat in bezettingstijd ondervonden. Het eenvoudige schippertje uit Hardinxveld, met zijn innemende glimlach, veranderde in een onverschrokken crosser. Na de Bevrijding is Leenman weer gewoon aan het werk gegaan. Vaak zal hij wel hebben teruggedacht aan de nachten in een klein bootje op de donkere rivier, maar zij hadden geen merkbare sporen achtergelaten. Ondanks die zenuwslopende ervaringen, was hij gebleven wie hij was. Er over praten deed hij niet veel. Zijn familie weet van de 2 crossings, maar wat hij verder nog in de oorlog heeft gedaan, blijft gissen. Maar zoals eerder opgemerkt, komt zijn naam ook niet voor op de website van de liniecrossers. Misschien omdat alleen die 2 gelegenheidscrossings bekend zijn? Maar misschien ook omdat hij zich nooit bij een verzetsgroep heeft aangesloten; hij deed zijn werk als eenling in stilte, misschien alleen in contact met kapitein Hibs. Toch is hij ook in Sliedrecht nog gehuldigd, getuige onderstaande geschriften.

Leenman was er de man niet naar om zich op eretekenen te beroemen, maar op hoogtijdagen, zoals Bevrijdingsdag kwamen ze uit de kast en werden ze opgespeld. Als herinnering aan de kwade bezettingsjaren, die niet vergeten mogen worden. En sinds zijn overlijden een dierbare herinnering voor zijn familie.

Op 28 oktober 1969 is de oud-beurtschipper Willem Leenman op 76-jarige leeftijd overleden. Zaterdag 31 oktober, de dag waarop hij 25 jaar getrouwd zou zijn geweest met zijn tweede echtgenote, is hij begraven op de begraafplaats aan de Kerkweg, niet ver van zijn woning.

Hier rust…

Voor het samenstellen van dit verhaal is grotendeels geput uit familie-informatie waaronder een tweetal krantenartikelen uit 1964 (Willem Leenman, de verzetsman) en 1969 (bij het overlijden van Willem Leenman) en verder uit officiële websites betreffende de uitgekeerde medailles.

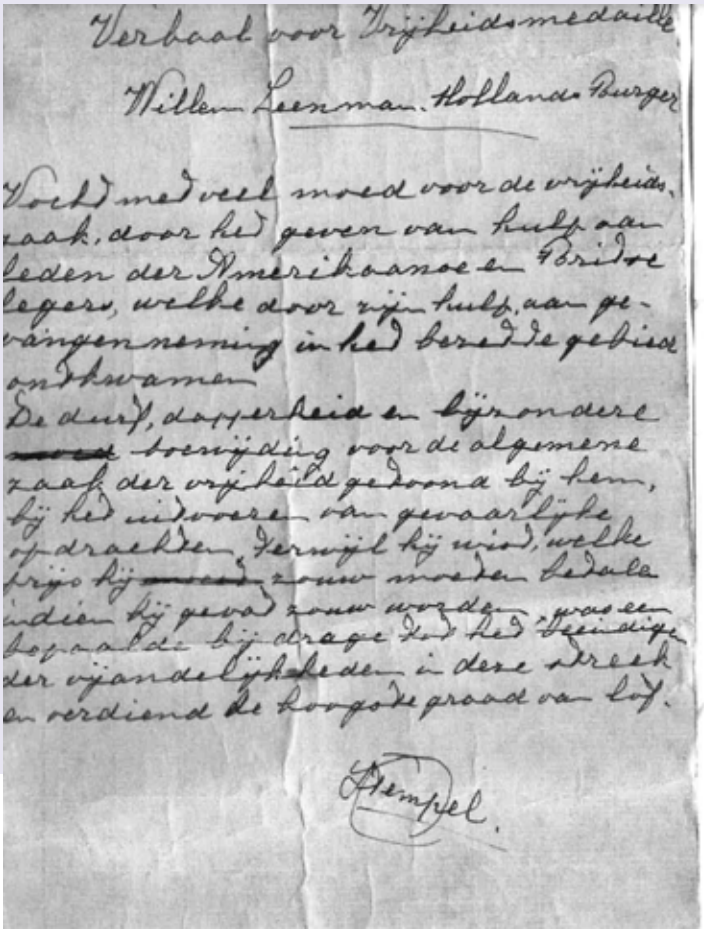

Verbaal voor Vrijheidsmedaille

Willem Leenman. Holland. Burger

Voert met veel moed voor de vrijheids-zaak, door het geven van hulp aan leden der Amerikaanse en Britse legers, welke door zijn hulp aan gevangenneming in het bezette gebied ontkwamen

De durf, dapperheid en bijzondere toewijding voor de algemene zaak der vrijheid getoond bij hem, bij het uitvoeren van gevaarlijke opdrachten. Terwijl hij wist, welke prijs hij zouw moeten betalen indien hij gevat zouw worden, was een bepaalde bijdrage tot het beëindigen der vijandelijkheden in deze streek en verdiend de hoogste graad van lof.

Stempel.

Aan den Heer W. Leenman
te Sliedrecht

L.S.

In verband met het door U verrichte werk ten behoeve van Geallieerde Piloten, parachutisten e.d., zou ik U willen verzoeken Donderdag 11 October a.s. te ..... precies ... uur aanwezig te willen zijn om als blijk van waardeering ..... in ontvangst te nemen. Wilt U dan dezen brief meebrengen?

De nogal ongewone wijze van uitnoodigen vindt zijn oorzaak in het feit, dat wegens gebrek aan tijd enz., een ieder niet persoonlijk bezocht kan worden.

Mocht U zelf niet kunnen komen, mag ik er dan op aandringen, dat U een plaatsvervanger met dit briefje stuurt, liefst voorzien van Uw machtiging om het bovengenoemde in ontvangst te nemen?

Met h.g.

Rombout

J. Rombout Lt.
(Jan Staart)

Huldiging Sliedrecht getuige deze geschriften

Nagedachtenisfoto aan Willem Leenman met medailles

VAN EENMANSZAAK TOT BOERMAN GROEP

Een verhaal in 6 afleveringen.

Joop de Bruin – 7 december 2018

Aflevering 5:
Samenwerking, uitbreiding, innovaties

In de loop der tijd heeft Boerman Transport vele vormen van samenwerking gekend, niet alle even succesvol, maar 'wie niet waagt, die niet wint', geldt ook hier.

Intrabu
De directie zocht iemand die voor de nodige acquisitie in het buitenland kon zorgen. Iemand met verstand van vervoer, maar tevens ook iemand die zijn talen sprak. Via opdrachtgever ENCK (later Windmill, en weer later Hydro Agri) had Boerman Transport contact met M.H.L. Westrate, die bij ENCK op de planning werkzaam was en veel internationale contacten had. Hij beschikte over kennis van vervoer van bulk en zakgoed per schip en per vrachtauto.

Boerman Transport richt in 1973 de N.V. Internationaal Transport Buro Intrabu op en trekt de heer Westrate aan als directeur van deze onderneming. Er wordt een aantal opleggers aangeschaft, kapwagens met groen/witte zeilen. Van een andere vervoerder worden trekkers gehuurd. Het bedrijf gaat stukgoed vervoeren naar Engeland, Oostenrijk, Italië en Joegoslavië. De leegstaande hal van de nieuwe garage wordt gebruikt voor op- en overslag. De onderneming ontwikkelt zich echter niet goed, het blijkt moeilijk om de acquisitie van opdrachten van de grond te krijgen. De kosten blijken uiteindelijk hoger dan de opbrengsten. Na 7 jaar wordt het bedrijf ontbonden.

Op 30 juli 1975 ondertekenen C. Boerman, commissaris en Marinus Hendrik Laurens Westrate (geb. 09.10.1940), directeur, een schuldbekentenis op naam van BV Internationaal Transport Buro Intrabu, gevestigd te Hardinxveld-Giessendam.

Oprichting KABO Transport B.V.
Op 4 januari 1970 wordt bij notaris Oosthoek in Gorinchem de oprichtingsakte van KABO Transport B.V. ondertekend. Ondertekenaars zijn Cornelis Boerman, transportondernemer en Antonie Leenheer, directeur van de te Rotterdam gevestigde naamloze vennootschap 'Rotterdamsche Betonmortelcentrale en Zand- en Grinthandel van der Kamp N.V.'
Het bedrijf wordt gevestigd te Rotterdam en heeft als doel het vervoer van wegenbouwmateriaal per kipinstallatie. Het maatschappelijk kapitaal bedraagt fl. 50.000,-- (50 aandelen van fl. 1.000,--).

Boerman en Schipper
Op 16 mei 1970 gaan Boerman Transport N.V. en W.C. Schipper een contract aan waarin wordt overeengekomen dat Boerman Transport voor de duur van één jaar de beschikking heeft over de twee DAF-vrachtauto's van Wim Schipper. Wim is een jeugdvriend van Teus Boerman.

Tegenwoordig rijdt een zoon van Wim nog steeds in opdracht van Boerman Transport.
Ook op het gebied van personenauto's was er sprake van een goede relatie tussen Schipper en Boerman Transport. Wim Schipper was samen met zijn broer Arie (die nog enige tijd als monteur bij Boerman Transport werkzaam was) vanaf begin jaren '70 Renault dealer in Hardinxveld-Giessendam. In 1972 – bij de start van het officiële dealerschap – leverde Schipper aan Boerman de eerste Renault, een 16 TS. In de jaren die volgen zijn diverse medewerkers vanwege het bedrijf ook in een Renault gaan rijden. In mei 1986 wordt de 25ste Renault geleverd, ditmaal (als privéauto) aan Teus Boerman, een Renault 25 V6. Dit zou een van de laatste Renaults van Teus zijn, want sinds 1998 rijdt hij in een BMW. De gebroeders Schipper hebben hun bedrijf inmiddels verkocht aan Indumij.

Sint-Truiden
Boerman staat bekend als een trouwe klant van DAF. Dat leidde in 1971 tot de vraag of Boerman Transport als vervoerder van DAF zou kunnen optreden.
Er werd ingeschreven op het vervoer van onderdelen voor de productie van luxe auto's naar Born. In Eindhoven bleef men namelijk ondermeer de assen produceren en die moesten natuurlijk in Born worden geassembleerd.

Boerman Transport verwerft inderdaad het contract voor dit vervoer. Het bedrijf schaft een trekker aan en drie opleggers. Het transport wordt logistiek als volgt ingericht: een trekker laadt men in Eindhoven, een tweede is dan onderweg naar Born, terwijl de derde in Born wordt gelost. Vijf ladingen per dag worden in deze cyclus vervoerd.

Thijs Leenman was de eerste chauffeur voor deze opdracht. Hij lag – zoals dat heet – in de kost in Eindhoven. Later werd chauffeur Frans Braat, woonachtig in Eindhoven, voor dit vervoer aangetrokken. Chauffeur Frans Braat nam een keer een andere route en kwam met de kap van zijn oplegger vast te zitten onder een viaduct. In een café in de buurt belde hij Teus en die kwam naar België met een losse truck. Samen gingen ze naar de plaats van het ongeval en werden prompt ingerekend door de gendarme en afgevoerd naar het bureau. Ze kwamen er achter dat het in België een vluchtmisdrijf is om de plaats van het delict te verlaten.

In 1972 richt DAF in Sint-Truiden een fabriek voor automatische transmissies op. Boerman Transport verwerft een contract voor het vervoer van deze transmissies van Sint-Truiden naar Born. De Belgische overheid stelde echter als voorwaarde dat voor economische activiteiten zoveel mogelijk Belgische bedrijven moeten worden ingeschakeld.

BoermanTransport heeft om die reden een Personenvennootschap met beperkte aansprakelijkheid opgericht. Dit vindt plaats op 29 maart 1976. Het beheer van de vennootschap berust bij heren Cees en Teus Boerman, voor onbepaalde duur en bij de heer Henri Coopmans (voor de duur van het ter beschikkingstellen van zijn bekwaamheidsattest) en de heer Vanaeken voor de duur van 3,5 jaar. De heer Coopmans trad op als zaakwaarnemer. De boekhouding werd verzorgd door een vriend van de heer Coopmans.

Boerman Transport heeft dit vervoer jarenlang verzorgd. Gereden werd met 2 trekkers en 4 opleggers. Voor de chauffeurs was deze vorm van continu vervoer stressverhogend. Altijd moest op tijd worden gereden. In feite werd hun werk een verlengstuk van de lopende band. Levering 'just-in-time'. De band in Born heeft vanwege het uitblijven van aanvoer door Boerman Transport nooit stilgestaan.

Uiteindelijk heeft een Belgische vervoerder het vervoer van DAF overgenomen. Het was een frustrerende ervaring. De laatste rit vond plaats op 30.4.1998.
De vennootschap werd geliquideerd per 1 mei 1998.

VCT
Het overnemen van een bedrijf is niet altijd een zaak van strategie en diepgaande onderzoeken. Vaak is het een kwestie van elkaar kennen en vertrouwen en het inzicht dat de activiteiten van het over te nemen bedrijf toegevoegde waarde genereert. Natuurlijk speelt financiering een rol, maar het is vooral de persoonlijke 'klik' tussen de twee ondernemers die een samenwerking, fusie of zelfs overname doet slagen. Dit geldt ook voor de overname van de VCT.
Boerman Transport vervoerde containers in opdracht van Vetra. Bij dat bedrijf was een zekere heer Lemm werkzaam. Hij beschikte daar over een assistente, mejuffrouw C.J. M. Kamsteeg (later mevr. Lemm), die vroeger had gewerkt op het kantoor van de NVS. Lemm en Kamsteeg startten samen een eigen bedrijf, dat ze Verenigd Container Transport (VCT) noemden. Het eerste contact tussen Boerman Transport en het kersverse bedrijfje VCT was n.a.v. een dringende vraag van de heer Lemm om per direct een vrachtauto in te zetten voor vervoer van Rotterdam naar Eindhoven t.b.v. Philips.

Na verloop van tijd had de VCT permanent twee wagens van Boerman Transport vast ingehuurd (een daarvan was de charter van W. Schipper). De heer Lemm kwam iedere vrijdag even langs aan de Sluisweg om zaken door te spreken.

Toen de heer Lemm ernstig ziek werd en zijn werkzaamheden niet meer kon doen is Piet van den Bosch met onmiddellijke ingang van de planning aan de Sluisweg losgemaakt en is (in Rotterdam) de planning voor VCT gaan doen.

Teus Boerman werd door de heer Lemm opgebeld en samen met zijn vader had hij op 26 januari 1983 een overleg met de heer Lemm in het ziekenhuis van Dordrecht over de overname van de VCT door Boerman Transport. De drijfveer van Lemm was dat hij de zaken voor zijn vrouw Corrie zo goed mogelijk wilde regelen en hij had vertrouwen in Boerman Transport. Het besluit om VCT over te nemen werd ter plekke door de beide directeuren van Boerman Transport genomen. De volgende dag, om 12.00 uur, was alles geregeld. De snelheid waarmee alles is gebeurd leverde zelfs nog een snelheidsboete op.

VCT gaat als B.V. deel uitmaken van Boerman Beheer. Corrie Lemm blijft als directeur in dienst van de VCT. Op 12 juni 2004 neemt zij afscheid. Wim Veldhoen neemt haar taken over. In november 2004 wordt de planning van VCT en De Jong Transport samengevoegd. De VCT fungeert als bevrachtingkantoor voor containervervoer en huurt daarvoor eigen rijders in. Door de jaren heen is de koop van VCT een financieel succes gebleken voor Boerman Transport.

Silo's bij Windmill Holland BV
Op 26 februari 1988 sluiten Windmill Holland BV en Boerman Beheer B.V. een 'mono caliciumfosfaat transportkontrakt'. Boerman Transport heeft de mogelijkheid om nagenoeg alle door Windmill geproduceerde en verkochte mono calciumfosfaat te vervoeren, maar beschikt niet over de noodzakelijke tussenopslag. In het contract verklaart Boerman Transport zich bereid om enkele opslagsilo's te bouwen, mits Windmill bereid is het vervoer van mono calciumfosfaat tegen de gebruikelijke concurrerende voorwaarden door Boerman te laten verrichten. Beide bedrijven komen overeen dat Boerman Transport het vervoer verricht tegen een basisbedrag van fl. 20,-- per ton met een minimum van fl. 800.000,-- per jaar. Boerman zorgt ervoor dat de opslagcapaciteit per 1 juli 1989 gereed zal zijn. De looptijd van het contract is 10 jaar.
Een dag later, dus op 27 februari 1988, wordt een overeenkomst aangegaan tussen Boerman Beheer B.V. en Aannemingsbedrijf H. Boerman B.V., voor de bouw van opslagsilo's met een opslagcapaciteit van 500 ton op het terrein van Boerman Transport B.V. voor een bedrag van fl. 225.000,--. De overeenkomst wordt vastgelegd bij notaris Mr. H.F.L.M. Schuurbiers te Hardinxveld-Giessendam.

Op 1 november 1988 passeert bij notaris mr. W.A. Koudijs te Rotterdam de akte waarin Windmill Holland B.V. als grondeigenaar aan Boerman Beheer B.V. het zakelijk recht van opstal verleent tot het stichten en in eigendom hebben van vier opslagsilo's ten behoeve van de op- en overslag van mono calciumfosfaat. Het betreft een perceel te Vlaardingen, gelegen aan de Deltaweg.

Twarontank
Twaron is een hittebestendige en sterke synthetische vezel, ontwikkeld in de jaren zeventig van de 20e eeuw door het Nederlandse bedrijf AKZO, divisie Enka, weer later AKZO Industriële garens.
Sinds 2000 is Twaron eigendom van de Teijin Group. Het hoofdkantoor van het Nederlandse bedrijf Teijin Aramid bevindt zich in Arnhem en de productie van het polymeer en het garen gebeurt respectievelijk in Delfzijl en Emmen. In 1976 is de eerste pilot-plant voor Twaron gebouwd, en in 1985 waren 9 productieunits operationeel op drie locaties. Twaron is een para-aramide en wordt gebruikt in de auto-industrie (slangen, banden), de bouw (civiel), sport, aerospace, militaire en industriële toepassingen (bijvoorbeeld kogelwerende vesten) beschermende kleding en als asbestvervanger in bijvoorbeeld remblokken en composieten.

Al vanaf 1991 heeft Teus Boerman contact met Akzo over het nieuwe product Twaron.
In 1992 test Boerman Transport Conti-banden, versterkt met Twaron. In mei 1993 start het project om te komen tot een silo-oplegger met een van Twaron gemaakte tank. Bij dit project zijn betrokken Truck Centrum Gorinchem, Akzo en Boerman Transport.
Op een symposium met als titel 'Minder massa, Meer lading' tijdens de Bedrijfsauto RAI 1994 wordt de bulktanker van Twaron gepresenteerd.
Op dit symposium maakt Teus Boerman duidelijk dat de bedrijfstak wel degelijk innovatief kan zijn. De toepassing van Twaron leidt tot een gewichtsvermindering van 400 à 500 kilo.

De bedoeling is dat op 6 april 1994 wordt gestart met een uitgebreide test van het prototype. Eind maart komt er bericht dat een nauw bij het project betrokken ingenieur, werkzaam bij LAG in België, is ontslagen. LAG is de fabrikant van de oplegger.
Dit ontslag geeft aanleiding om opnieuw een aantal afspraken te maken om het project met goed gevolg op de rails te zetten. Een van de afspraken is dat Akzo formeel eigenaar wordt van het prototype. Boerman Transport en Muller Consultancy zullen het testprogramma voor de komende drie maanden vastleggen en uitvoeren. De relatie met LAG wordt herzien.
In mei 1994 verschijnt er een uitgebreid testrapport. De goedkeuring van de RDW volgt op 27 juli 1994. Vanaf die datum wordt de tank in de gewone dagelijkse praktijk ingezet.

Er volgen in 1995 testen met betrekking tot de vulopening. In 1996 wordt de tank TÜV-gekeurd, maar komt niet door de keuring. In september 1998 verschijnt een verslag van Muller Consultancy van een overleg tussen Akzo, Truck Centrum Gorinchem en Boerman Transport, waarin tal van problemen aan de oplegger wordt geconstateerd. Het chassis vertoont diverse scheuren. Verder blijkt de tanker door de diverse aangebrachte versterkingen intussen 500 kg meer te wegen dan een lichte aluminium Feldbinder oplegger. Ook de hoogte van de tank is een probleem, dat zich met name bij laad- en losplaatsen manifesteert. Er wordt gezocht naar oplossingen voor het gewicht van de tank en beheersing van de kosten.
Op 22 maart 2006 wordt de Twaron-bulktanker zonder chassis voor een symbolisch bedrag van 1 euro van Teijin Twaron B.V. overgedragen aan Boerman Transport B.V.

Blijkens een rapport van Solico van april 2005, geschreven in opdracht van Teijin Twaron, over de conditie van de Twaron tanktrailer heeft de trailer tot dan zo'n 750.000 km gereden. Er hebben in een periode van 10 jaar diverse reparaties aan de tank plaatsgevonden, waarbij de vervanging van het chassis opvalt. Uiteindelijk bleek het Twaron-project geen succes. Daarvoor zijn vele redenen aan te wijzen. Er waren geen goede productiemogelijkheden, er was sprake van weerstand bij de opleggerfabrikanten, ofschoon LAG aanvankelijk enthousiast was. Er werd geen TÜV-keur verkregen. Akzo en vervolgens Teijin Twaron zagen geen markt voor grootschalige productie van tanks en opleggers.
Het project eindigt in mineur met een sanctie van RDW via het Justitieel Incasso Bureau, omdat de tank niet APK is goedgekeurd. Diezelfde tank was sinds medio 2006 opgelegd en geheel buiten gebruik.
In april 2007 is het chassis verkocht aan G. den Otter en de tank aan Siep Doorn te Delfzijl.

Aflevering 6: Over organisatie en regelgeving van het wegvervoer (verkort)

Het wegvervoer voor en tijdens de Tweede Wereldoorlog
Ruim voor de oorlog was er sprake van een forse concurrentie tussen het opkomende vervoer over de weg en het vervoer via de tram- en spoorrails. Om deze concurrentie te beteugelen richtten de Nederlandse Spoorwegen in 1927 de Algemeene Transport Onderneming (ATO) op, waarin een jaar later het overgenomen expeditiebedrijf Van Gend en Loos werd ondergebracht.

Van Gend en Loos had destijds een vloot van 500 paard- en wagens en 133 gloednieuwe T-Fords. De particuliere vervoerder protesteerde heftig tegen dit semi-staatsbedrijf, maar intussen groeide de sector sterk. In 1928 telde het nationale wagenpark al 28.000 vrachtauto's. Deze groei was niet in de laatste plaats te danken aan de volledige bewegingsvrijheid. Van hoger hand werd nagenoeg niets opgelegd, m.u.v. gemeentelijke snelheidsbeperkingen en van rijkswege de wegenbelasting. De beroeps- en eigen vervoerders waren gebroederlijk verenigd in de Bond van Bedrijfsautohouders in Nederland (BNN). Zelfs in de crisistijd van de jaren dertig bleek de groei niet te stoppen, ofschoon de concurrentie zwaar was.
Spoor-, tram- en binnenscheepvaartvervoer kregen het zwaar te verduren. De overheid voelde zich genoodzaakt met maatregelen te komen om het vervoer tussen de verschillende transportvormen zodanig te coördineren dat er meer evenwicht zou ontstaan.
Er waren ook plannen voor een vergunningenstelsel voor het wegvervoer, maar deze kwamen niet verder dan het stadium van wetsontwerp.

De groei van het wegvervoer en de toename van het aantal transportondernemers (veelal met 1 vrachtauto) werd in feite veroorzaakt door de crisis. Door werkloosheid gedwongen of bedreigd zochten velen hun heil in het wegtransport, dat gemakkelijk toegankelijk was en betrekkelijk weinig startkapitaal en vakbekwaamheid vereiste.

In september 1939 was de Wet Gebruik Vervoermiddelen aangenomen. Met deze wet kreeg de Rijksverkeersinspectie (RVI) verregaande bevoegdheden om in geval van oorlog het vrachtvervoer over de weg in stand te houden. Elke vracht moest gemeld worden aan een Centrale Bevrachtingsdienst (CBD). Begin 1941 werd deze dienst omgezet in een Autobevrachtingsdienst (ABD), die vrachttarieven dwingend voorschreef en ritten verbood met minder dan 80% lading. In feite werd daarmee een soort beurtvaart over de weg ingesteld, waarvan het lokale vervoer aanvankelijk was vrijgesteld, evenals het vervoer van vee, verse vis, melk en veilingvervoer.

Ruim voor de Tweede Wereldoorlog had een aantal vervoerders zich verenigd in de Bond van Bedrijfsautohouders in Nederland (9 januari 1922). In 1942 waren ruim 7.000 bedrijven lid van de BBN. De doelstelling van de bond was eenvoudig: 'strijden tegen alles, wat als hinderpaal kan worden beschouwd'.
Het bestuur van de BBN maakte zich voor de oorlog sterk voor een coördinatie van het wegvervoer. Veel succes had de lobby hiervoor niet en dat deed het bestuur van de afdeling Beroepsgoederenvervoer van BBN besluiten tot de oprichting van een Centrale Organisatie van het Beroepsgoederenvervoer langs den weg (COB). Het gehate eigen vervoer werd hierbij uitgesloten. Op 1 oktober 1940 werd bij besluit van de Secretaris Generaal van Waterstaat de Nederlandsche Organisatie voor het beroepsgoederenvervoer langs den weg (NOB) opgericht, ondervoorzitterschap van mr. Jan Nolen, de voormalige secretaris van de COB en afkomstig uit de scheepvaartwereld. De vervoerders waren verplicht lid te worden van de NOB.

Het eigen vervoer werd vervolgens, onder protest van de NOB, georganiseerd in een Algemeene Verladers- en Eigenvervoerdersorganisatie (EVO). De NOB werd overigens geleidelijk ingekapseld door de Vakgroep Goederenvervoer langs den weg, die vanaf 1943 als de enige vertegenwoordigde bedrijfsorganisatie optrad namens alle wegvervoerders en bevrachtingsagenten.

Op 6 oktober 1941 werd het Auto-Bevrachtingsbesluit II uitgevaardigd. Het gehele vervoer viel onder deze regeling, ook het eigen vervoer.
In 1943 werd de NOB door de bezetter gelijkgeschakeld, doordat zij gedwongen werd om op te gaan in de Vakgroep Goederenvervoer langs den weg van de Hoofdgroep Verkeer.

Tijdens de oorlog zijn ongeveer 25.000 vrachtauto's naar Duitsland afgevoerd. Met de overgebleven vrachtauto's probeerde men op stads- , hoogoven en vooral turf-, antraciet- en houtgas door te rijden, althans de 8.253 exemplaren (de helft van het totaal aantal toegelaten vrachtauto's en bussen) die in oktober 1941 over een gasgenerator beschikten. Begin 1943 reed meer dan 90% van de vrachtautovloot op gasgeneratoren. Aan het eind van de oorlog bleek 75 % van de 53.000 vrachtauto's (het aantal van 1939) te zijn afgevoerd of vernield.

De neergang van het wegtransport was groot. Werd in 1939 nog zo'n 67 miljoen ton vervoerd, in 1943 was dit nog maar 31 miljoen ton. Vanaf september 1944 kwam nagenoeg alle vervoer stil te liggen.

De organisatie na de oorlog
Van ongebonden naar samenwerking
De vervoerders wilden na de oorlog niet meer terug naar de ongecontroleerde wantoestanden van de voor de oorlog. Men zag mogelijkheden van gezamenlijke belangenbehartiging.

NIWO
In mei 1946 werd de stichting Nederlandsche Internationale Wegvervoer Organisatie opgericht. Het internationale vervoer kreeg direct na de oorlog gestalte met transport naar Tsjecho-Slowakije, m.n. hulpgoederen maar ook bloembollen. Er werd een akkoord gesloten tussen de spoorwegmaatschappijen van Nederland en Tsjecho-Slowakije. Spoorwegmaterieel was er echter onvoldoende, zodat de ritten werden uitgevoerd door de ATO.

Door mr. F.E. Spat, lobbyist van Philips in Den Haag en voorzitter van de EVO werd de Nederlandsche Europeesche Wegtransport Onderneming (NEWO) opgericht (ongeveer december 1945).
Het was de bedoeling een maatschappij op te richten met een eigen kapitaal, waarmee eventueel vrachtauto's konden worden gekocht. Deze werden dan beschikbaar gesteld aan ondernemers die hun sporen al hadden verdiend in het internationale vrachtverkeer. Het aantal deelnemers zou vanwege de werkbaarheid beperkt blijven. Alleen bedrijven met veel ervaring werden toegelaten. Het nieuwe bedrijf, intussen de NV Nieuwe Internationale Wegvervoer Onderneming i.o. geheten voerde zijn eerste transport nog voor Kerst 1945 uit naar Tsjecho-Slowakije. Copex vervoerde met 6 nieuwe Macks bloembollen, vlas en cacaoboter.

Een eerste directeur, de heer Collette, ook afkomstig van Philips, werd aangesteld. De nog net gestarte NIWO kwam al snel in problemen vanwege de monopoliepositie van het treinvervoer naar Tsjecho-Slowakije en de voorkeursbehandeling van ATO (het transportbedrijf van de NS). Ook de onduidelijke structuur van de NIWO dreigde een struikelblok te worden. De eensgezindheid van direct na de oorlog begon al weer scheurtjes te vertonen. Eigen belang en belangentegenstellingen speelden weer op.
Het belang van het goederenvervoer over de weg nam intussen steeds meer toe. Het internationale transport bracht immers deviezen op. Importbeperkingen beperkte dit echter, evenals de voorkeursbehandeling van vervoer per spoor. Dit was uiteraard de wegvervoerders een doorn in het oog. Men liep te hoop tegen de minister van Verkeer en Energie, die veel investeerde in de opbouw van het spoorvervoer. Al met al mislukte het eerste initiatief om tot samenwerking te komen in het internationale goederenvervoer over de weg. Op kleinere schaal werden er wel initiatieven ondernomen. Er ontstonden over het hele land zogenaamde 'inters', bijvoorbeeld Interzuid, Interwest, Intermaas etc. Er dreigde versnippering.
De minister van Verkeer maakte zich zorgen en schreef een brief naar mr. Spat. Er volgde overleg en de minister kwam met het voorstel om NIWO het officiële orgaan ter regeling/advisering van het gehele internationale wegvervoer te laten zijn (toezicht op prijzen en voorkomen van ongewenste concurrentie) en tevens de instantie waarlangs de buitenlandse contacten zouden verlopen.

Na veel overleg stelde in mei 1946 de heer Spat voor NIWO om te zetten in een stichting. Als taken werden genoemd het vaststellen van normen waaraan internationale transporteurs moeten voldoen. Verder het vaststellen van tarieven en het toezicht hierop.

Terugkijkend is het is aan de volhardendheid van de heer Spat te danken dat het goederenvervoer direct na de oorlog een belangrijke rol kon gaan spelen in de opbouw van ons land. Zijn drijfveer was ongebreidelde concurrentie te voorkomen. Het landsbelang diende voorrang te krijgen.

100 jaar VOLHARDING

Wil Vonk

De vereniging werd, zoals zoveel verenigingen, kort na de Eerste Wereldoorlog opgericht. Zo staat er op het eerste contributieboek:

Gemengde Zangvereniging Volharding
te Neder-Hardinxveld
Opgericht op 18 maart 1920

Ledenaantal en contributie

Al snel liep het aantal leden op tot ca.100.
De contributie bedroeg toen 20 cent per week. Sommigen betaalden zelfs maar 15 cent.
In de crisisjaren (de jaren 30) en tijdens Tweede Wereldoorlog, liep het ledental om verschillende redenen terug van 50 tot zelfs 30 leden. Toen de vereniging in 1944 door de bezetter verplicht werd om zich aan te sluiten bij de Cultuurkamer, voelde het bestuur zich gedwongen om het bijltje erbij neer te leggen, want als goede Nederlanders wilden zij dit niet! De dirigent werd doorbetaald, tot de kas leeg was! Na de oorlog kwamen dirigent en leden weer terug en werd gestart met een startkapitaal van 70 gulden, bijeengebracht door het toen zittende bestuur. 1956, einde van het contributieboek, er waren 40 leden en de contributie bedroeg 40 cent per week.

Activiteiten

Ten eerste waren er de **wekelijkse repetities**. Ook vroeger werd er in de pauze koffie gedronken. Eén van de dames (mevrouw Breur?, mevr. Rikkers?) bracht een pot koffie mee van thuis en de ander een melkkan met warme, gekookte melk. Even opwarmen en klaar was de koffie.
Er werd gerepeteerd in Café Den Toom (het latere Nebo) Later in school 4 van Tukker en vervolgens in Kampanje. Dit was geen succes i.v.m. de zakelijke activiteiten daar. Vanaf toen waren de wekelijkse repetities in het gebouw van de Protestantenbond (kerk met de beelden).
De **optredens** waren vaak buiten, in een tent. Op een keer klapperde het tentdoek zo hard dat het gezang niet meer te horen was. Als men een keer "uit" ging optreden, ging men met de trein naar de plaats van bestemming, want een auto of een bus was er in die tijd nog niet bij. In latere jaren ging men met een gehuurde bus op pad. Die bus zat dan vol leden met hun aanhang. Er moest zelfs wel eens een auto aan toegevoegd worden.
Als er een **concours** was (1 x per jaar), werd er gelijk een uitje aan vastgeknoopt. 's Morgens om 9 uur instappen. Ergens koffie drinken met wat lekkers erbij. Dan, na een mooie tocht, op naar het lunchadres waar we dan nog wat repeteerden en vaak ook onze koorkleding aantrokken. Vervolgens op naar de concourslocatie bijv. in Zwolle, Arnhem, Dieren, Made of elders in den lande! Dat was een serieuze aangelegenheid, óók (of juist) voor de dirigent. Het was toch een eer voor hem als wij veel punten scoorden. Trouwens, ook de dirigent werd door de jury beoordeeld! Een 1ste prijs haalde je eigenlijk altijd, want zo nodig, als de "superieure" afdeling te hoog gegrepen was, zong je een afdeling lager.
We kregen dan een beker, een tak of plak en een oorkonde met beoordelingspapieren. In 1996 gingen we voor het laatst naar een concours.

Die concoursnummers, een verplicht werk en een vrij werk, kon je dan ook werkelijk dromen, want die werden er in gestampt, week voor week!

Wie weet het nog: "Locus Iste" , "Pann schritt vorbei" ,"Deus Israëls", "O Vater aller Frommen… en nog vele andere! Voor die dag spaarden we dan het hele jaar. Iedere week 50 cent of een gulden. Na het optreden konden we dan pas echt los! De zenuwen waren voorbij en we mochten dan in de bus zo hard (of vals) zingen als we wilden. We gingen dan ergens lekker dineren en maakten er een feestje van.

En dan naar huis. Bijna thuis riep dan iemand (Pietje Rikkers of Stoutje): "We gaan toch zeker nog wel een afzakkertje halen, hè"?! "Oh nee, dacht ik dan. Ik had oppas thuis bij de kinderen en had gezegd dat we om 23.00 uur wel thuis zouden zijn….."

Naast het concours waren er **optredens bij bevriende zusterkoren** of andere koren van de dirigent. Dus met wisseling van de dirigent kwamen we ook weer eens op andere locaties, ontmoetten we weer andere koren. Er waren de zogenaamde korenavonden: je vulde dan een avond met 4 koren en je was dan elkaars publiek. Later werden we op uitnodiging lid van een **Korenkring**.

1 x per jaar organiseerde één van de vijf koren een zangmiddag- of avond en zongen we ieder ons eigen repertoire. Maar één lied, meestal een canon, werd door alle koren ingestudeerd en dat konden we dan als slot gezamenlijk zingen, geweldig! Bijvoorbeeld: The Breakfast Calypso…Rythme of life…Swinging the night away… The Rio Grande… De koren kwamen uit Lexmond, Utrecht, Rhenen, Kedichem en wij, Volharding, uit Hardinxveld-Giessendam.

Het was een leuke tijd, maar er vielen steeds meer koren af, dus hield het op te bestaan.

We deden ook een keer mee aan een **Bevrijdingsconcert**…50 jaar bevrijding! En aan een **RABO-concert** van 100 jaar Rabobank. Mooie, grote evenementen waren dat, in de Wielewaal.

In de jaren 70 waren er ook nog de **ZAMU avonden** of middagen. Veel plaatselijke **Za**ng en **Mu**ziek verenigingen traden dan op en lieten horen wat ze konden, wat een feest! De eerste keer was het georganiseerd in de Busloods van de fa. Van Vliet, op het industrieterrein in Boven-Hardinxveld. En dan natuurlijk 2 x (later 1 x) per jaar een **uitvoering voor eigen publiek**, aanhang en donateurs. (ja, die hadden we ook, een hele lijst!) Vóór de pauze zongen we ons repertoire. In de pauze de lotenverkoop. Na de pauze een toneelstuk, gebracht door een toneelvereniging En na afloop bleef men dan nog gezellig hangen onder het genot van muziek en een drankje. Ook kwamen de voetjes dan van de vloer. Later hebben die toneelverenigingen plaats gemaakt voor het optreden van een gastkoor, bij voorkeur was dat een mannenkoor.

Daarnaast waren er ook de optredens in **bejaarden-, verzorgings- en verpleeghuizen**. Op Koninginnedag, later Koningsdag, zongen we dan o.a. Domine Salvamvac Reginam Nostram…..

En niet te vergeten de **Volkskerstzangavonden** in de Wielewaal, niet alle leden waren daar voor in trouwens. Jammer want je gaat als koor en niet als individu. Dan waren er door de jaren heen ook de jubileumvieringen. De ene keer wat grootser dan de andere keer. Mijn kennis begint bij het 50-jarig jubileum.

50 jaar: Dit werd toen in Kampanje gevierd met koorzang en een toneelstuk. Er werd toen door de "Vriendenkring Volharding" een aanzet gegeven (ook financieel) om een zangconcours voor de scholen te organiseren, wat toen ook daadwerkelijk gebeurd is! Jammer dat er slechts 4 scholen aan deelnamen.

Ook kreeg het koor van diezelfde "Vriendenkring" ƒ1000 aangeboden voor het pianofonds, er moest nodig een andere piano komen!

Eén van de **oprichters** van het koor, J. de Jong, had een jubileumlied geschreven waarvan de laatste regels luiden:

"Wij wensen allen dat voortaan
Volharding altijd blijft bestaan
En dan ook nimmer, nimmer zal vergaan"

Sorry ome Joost, zoals men u noemde, dat maken we niet waar.

Maar **100 jaar** was toch best heel lang!!!!!

60 jaar: Dit vierden we in de Wielewaal met het Westlands Mannenkoor en mooie solisten.
65 jaar: Vierden we ook in de Wielewaal met het Westlands Mannenkoor en andere solisten, o.a. Hansje Dekker.
70 jaar: Dit vierden we met EMS en een Barbershopkoor, in de Wielewaal.
75 jaar: toen brachten we als koor een Weense avond, met aangepaste kleding en mooie solisten.
80 jaar: We gaan het nu wat rustiger aan doen, we worden ouder! Concert in "Drijvershof", zoals het toen nog heette, o.l.v. Lourens Krouwel , met solisten.
85 jaar: Dit hebben we gevierd met een warm/koud buffet voor leden en introducés en daarna een optreden van Henk Kalfsterman van theater "De Wildeman", weer in . En later nog een optreden met het ANBO koor en het Viswijvenkoor uit Woudrichem 90 jaar: gaven we een concert in het Hervormd Centrum o.l.v. Nava Benyamini en leden van de muziekgroep Double Sound.
95 jaar: We lieten het stilletjes voorbijgaan en zeiden: we gaan op naar de 100!

En nu dus **100 JAAR** en tevens het einde van Volharding en zoals ik al eerder zei: **100 jaar is toch best heel lang!**

De **Dirigenten** die leiding gaven aan Volharding:

- **dhr. Nocke** 1920 – 19?? een Duitser
- **dhr. Bouwman** 1942 - 1966 , een echte heer, zoals men zei.
- **dhr. Faro** 1966- 1982, een grove Brabander maar een mooi mens. Volharding en meerdere koren waren aanwezig bij zijn uitvaart!
- **Lo van Ravels** 1982- 1990, vanaf toen hadden dirigenten een voornaam! Hij hield van revues.
- **Arend Sprong**, interim voor een jaar.
- **Bert van Straten** een jaartje, goeie dirigent maar te veeleisend voor ons!

- **Lourens Krouwe**l 1991-2001, hij wist overal een show van te maken! Een vakman.
- **Enrico Hurkmans** van 2001 - 2008 een rustige gelijkmatige man, tevens een goede pianist.
- **Nava Benyamini**, van 2009 – 2013, de eerste en enige vrouwelijke dirigent! Zij was pianodocent.
- **Henk v.d. Plassche** vanaf november 2013 tot nu toe. Een dirigent die heel goed bij ons past, ook wat zijn leeftijd betreft.

Iedere dirigent had zijn eigen kwaliteiten en vaardigheden. Ook bracht ieder zo zijn eigen voorkeur en muziekstijl mee van Klassiek tot Musical tot Beat en Pop.(en vult u zelf maar verder in).

Wat het **uniform** betreft, dat was wat hoor!
Iedere 5 of 10 jaar moest er toch wat anders komen en werd er een kledingcommissie aangesteld. Zij hadden het zwaar want het was nooit goed!!!

Het model was niks, de kleur was niet mooi, de stof was te warm, te koud of niet geschikt
en de naaister…….laat maar!

Kortom, we waren als *dames* niet zo gemakkelijk.
En de *mannen* maar klagen, zij kregen alleen maar een overhemd en een stropdas of strikje en moesten zelf voor een zwart pak zorgen. (hen hoorde je niet zoveel hoor, eerlijk gezegd!) Tja, dat waren door de jaren heen de bijzaken die ook veel aandacht en tijd kostten. In grote lijnen heb ik zo het beeld geschetst van 100 jaar : Gemengde Zangvereniging Volharding.

Het laatste optreden heeft helaas niet kunnen plaats vinden doordat het coronavirus roet in het eten heeft gegooid. En vanwege de toch al zwakke gezondheid van onze huidige dirigent zal dit ook niet meer gebeuren.

Wel zullen we als koor t.z.t. nog een gezellig afscheid organiseren.

Etalage 4 en 5 mei Historisch Informatie Centrum

Al anderhalf jaar lang wordt de rechter etalage van ons Historisch Informatie Centrum met trouwe regelmaat ingericht door Jan en Erica Hagenaar. Elke keer passend bij de tijd van het jaar of de feesten. Natuurlijk tijdens 4 en 5 mei jl. ook met uniek oorlogsmateriaal uit de Tweede Wereldoorlog.

Omdat de afgelopen maanden ons Informatiecentrum gesloten was door corona en daardoor ook niet iedereen de Peulenstraat bezocht, hier wat foto's van het materiaal uit de Tweede Wereldoorlog dat in de etalage tentoongesteld stond met een korte toelichting.

Helm van de Landmacht uit 1945 met een embleem dat later niet meer werd gebruikt omdat het glinsterde en daardoor opviel.

Ontstekers van een tankgranaat, opgegraven bij de Wouwse Plantage.

Belgisch gasmasker

Propagandamateriaal

Verduisteringspapier, verplicht door de Duitsers tijdens de avond en nacht.

Koffiesurrogaat

De vondst van zijn leven

Arnold de Haan

Mijn kleinzoon heet Valentijn, hij is bijna 8. Van tijd tot tijd komt hij bij ons een nachtje logeren. Dat gebeurt doorgaans ook net in het nieuwe jaar, dan heeft hij nog een paar dagen vakantie. Omdat dat bijna traditie is geworden, was dat ook dit jaar weer het geval. Als hij dan bij ons is, wil hij altijd met z'n opa gaan schat zoeken.
Opa heeft een metaaldetector en daarmee gaan we dan samen op pad. Hij vindt het geweldig en we vinden altijd wel wat. Doorgaans blijft het bij een paar oude centen en/of wat euromuntjes (voor in z'n spaarpot) maar dat mag de pret niet drukken. Als na een piepsignaal een gaatje gegraven wordt is het altijd weer spannend wat er dit keer tevoorschijn zal komen.

Omdat we de meeste potentiele "schatlocaties" al eens eerder hadden afgezocht, besloten we het dit maal over een andere boeg te gooien. We hadden bedacht om een opgraving te gaan doen in onze moestuin achter het huis. Op een rijtje aardbeiplanten na is de moestuin 's winter leeg en dat kon dus best.
We maakten een kuil van ca. 1 x 1 meter, eerst de vruchtbare bovengrond apart gezet (daar moet dit voorjaar de spinazie weer in groeien) en daarna verder naar beneden.
De eerste vondst was een stop van de elektriciteit. Natuurlijk werd ook die schoongepoetst en bewaard, want Valentijn vindt alles interessant. Al snel kwamen ook de eerst aardewerk scherven en andere zaken tevoorschijn: stukjes Chinees porselein (of wat er op lijkt) en delen van een oliekruik, maar ook kapotte bakstenen en plavuizen, een koperen ringetje en roestige spijkers. Scherven waar iets op staat zijn natuurlijk favoriet. We kwamen een scherf met gekleurde bloemetjes tegen en zelfs een scherf waarop twee scheepjes te zien waren.

Nadat we zo tot ongeveer een halve meter diep waren gekomen riep Valentijn "Opa er zit hier iets hards in de grond". Hij was met z'n schep ergens tegenaan gestoten. Na enig gericht graafwerk kwam er een flinke roestklomp voor de dag. Ik dacht aanvankelijk aan een afgedankt stuk gereedschap maar er zaten wel wat vreemde uitsteeksels aan. "Ik hoop dat het een geweer is", zei Valentijn (dat leek hem wel wat!).
We namen de roestbonk mee naar mijn werkplaats en stookten hem heet met de gasbrander. Daarna voorzichtig met een hamertje er tegen tikken waardoor de roestkorst gedeeltelijk los liet.
Wie schertst onze verbazing; onder de roestlaag werd steeds meer de vorm van een revolver zichtbaar. Na nog wat tikken, steken en schuren was het wel duidelijk, het was onmiskenbaar een revolver. De houten kolf was weliswaar geheel vergaan en wat ooit metaal was bijna geheel gecorrodeerd maar toch, zoiets verwacht je nu niet direct onder de rode bietjes.

Het blijkt dat op de plaats waar we onze kuil groeven ooit een sloot gelopen moet hebben. Gelet op de vondsten was die sloot ergens aan het einde van de 18e eeuw in onbruik geraakt en langzamerhand dicht geraakt o.a. door er afval in te gooien. We konden graven tot 1,40 m onder het oppervlak en op die diepte was nog steeds humeuze slootvulling aanwezig. Op dat niveau liep onze opgravingsput echter vol water en was het uit met de pret, maar Valentijn had de dag van z'n leven.

Om nog even terug te komen op de revolver; ondanks de slechte staat waarin deze zich bevindt was het wel mogelijk om het type en de vermoedelijke plaats van vervaardiging vast te stellen. Het blijkt een **6-schots penvuurpistool** te zijn zoals dat in gebruik was aan het einde van de 19e eeuw. Het zal welhaast zeker zijn gemaakt in de Belgische stad Luik.

BOEKENNIEUWS

Jaarboek 2020
Historische Vereniging Oud-Dordrecht

Dordtse stenen kunnen nog meer vertellen
Eerste stenen in Binnenstad en 19de eeuwse Schil
Zoals elk jaar komt de Historische Vereniging Oud-Dordrecht met een bijzonder goed gedocumenteerde uitgave van haar Jaarboek: "Dordtse stenen kunnen nog meer vertellen"

Eerste stenen in Binnenstad en 19de eeuwse Schil.
Dit jaarboek gaat over eerste stenen of eerstesteenleggingen in de Binnenstad. Het behandelde gebied is uitgebreid met de 19de-eeuwse Schil. Het is een mooi overzicht geworden van een interessante subcategorie van gevelstenen of gevel-tekens.

Er is weinig bekend van eerste steenleggingen. Toch ziet, wie oplet, genoeg eerste stenen in elke plaats, met een jaartal, naam of initialen. Vaak in natuursteen gebeiteld, soms in baksteen gekrast of gestempeld in de nog natte klei.

De werkgroep, **Tom Hoogerwerf, Kitty Römer en Harry Wouters**, heeft met de blik naar beneden 147 eerste stenen gevonden in Dordrecht. Er kunnen er meer zijn, maar die zijn waarschijnlijk verstopt achter struikgewas of anderszins. Ze zijn op alfabetische adressering geïnventariseerd, beginnend met Achterhakkers 18 tot Wilhelminastichting 1 en bij elke steen wordt verhaald wat men over de herkomst heeft kunnen vinden. Dit boek is een aanwinst voor liefhebbers van de Dordtse Geschiedenis.

Uitgever: Vereniging Oud-Dordrecht, Postbus 1124, 3300 BC Dordrecht

Jaarboek 2020-1
Historische Vereniging Oud-Gorkum

Lieve Ida, brieven uit de hongerwinter
Deze 35e uitgave van de HV Oud-Gorkum bevat 21 brieven die Megchelina Gerritje Adriana van Hoogdalem-Mik (1898-1979) schreef aan haar dochter Ida (1924-1989) in de periode 1944/1945. Haar dochter was dienstmeisje bij een gezin in Haarlem en tijdens deze hongerwinter was de toestand in Gorkum niet zo rooskleurig. De correspondentie over-en-weer was, zover de postbestelling lukte, best intensief. Ida heeft de brieven van haar moeder altijd bewaard en ze later, toen ze weer in Gorkum woonde en werkte, geschonken aan de Historische Vereniging van haar stad.

Vandaar dat nu, dit herdenkingsjaar van 75 jaar bevrijding 2020, dit jaarboek bestaat uit de publicatie van de bewaarde brieven. Bijzonder om te lezen wat er zoal gaande was in de oude stad Gorkum in die heftige winter vóór de bevrijding in mei 1945.

Jaarboek 2020-1 Redactie Lies van Aelst en Aron de Vries.
Te koop voor € 10 bij de HV Oud-Gorkum

Hei- en Boeicop in de Tweede Wereldoorlog

Auteurs: Walter van Zijderveld en Ronnie Hendriks

Dit boek is uitgebracht ter gelegenheid van 75 jaar Vrijheid. De Vereniging Historisch Lexmond en Hei- en Boeicop wil de herinnering aan de oorlog en de offers die veel mensen brachten voor de vrijheid, levend houden. Het is een indrukwekkend verslag geworden van alle gebeurtenissen die het dorp in de oorlog in zijn greep hielden. Alle huishoudens in Hei- en Boeicop hebben het boek gratis ontvangen.

Het boek kost 7,50 euro, exclusief verzendkosten.

Bestellen kan via **info@vhlhb.nl**

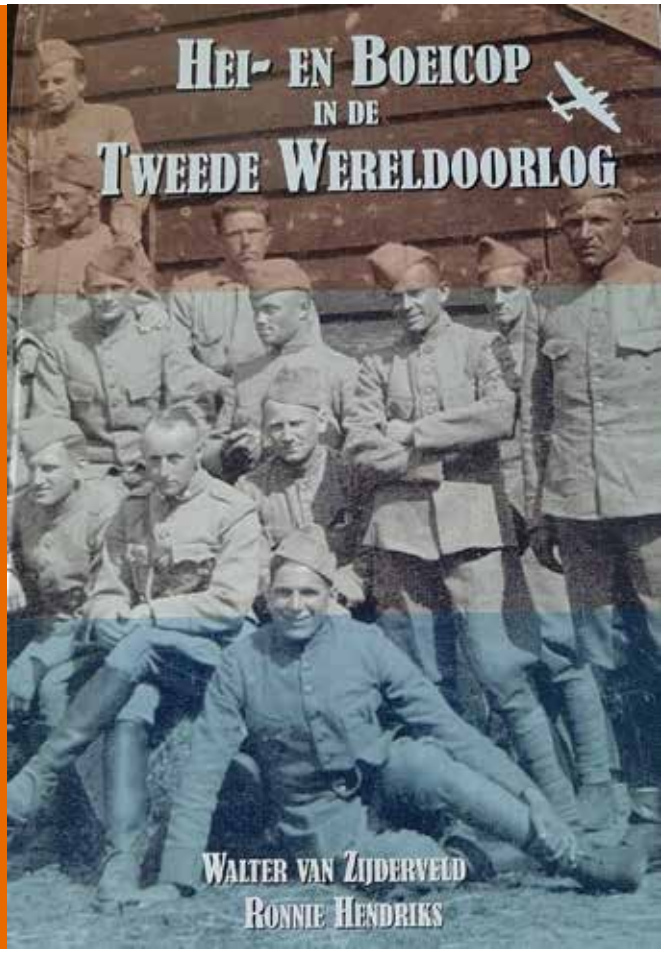

Schelluinen 800 jaar. Een Alblasserwaards dorp door de eeuwen heen.

Auteurs: Anneke Bode-Huizer, Janny Lock en Riet Timmerman en anderen.

Het idee om een boek samen te stellen is een jaar geleden ontstaan en zie hier het resultaat. Een goed gedocumenteerd boekje over de geschiedenis van het betrekkelijk kleine dorp Schelluinen. Het oude kasteeltje Schelluinderberg heeft 800 jaar geleden ridders gehuisvest en het werd toen Scalun genoemd (uit een akte anno 1220). De naam Schelluinen is daaruit ontstaan. In 1814 werd in dit kasteel een verdrag getekend dat in feite een einde maakte aan de overheersing van de Fransen in Nederland. Dit, en meerdere verhalen, zijn opgetekend in dit unieke boekje.

Het is te koop bij de Geschiedkundige Vereniging Giessenburg en Schelluinen.

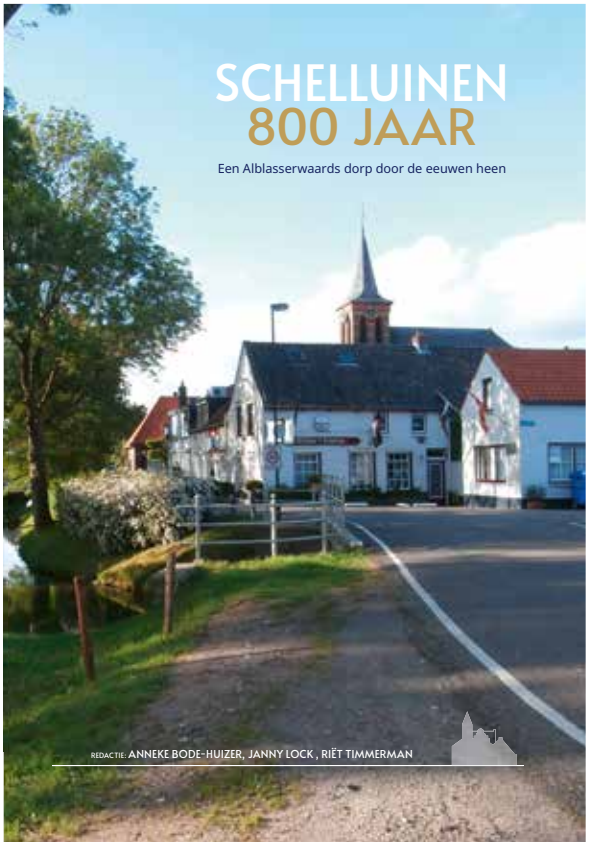

ANDER NIEUWS

IJsclub De Giessen viert 125 jaar bestaan

Dit jaar is het 125 jaar geleden dat IJsclub De Giessen werd opgericht. De Giessenburgse ijsclub was van plan het jubileum met diverse festiviteiten te vieren, maar door het coronavirus ging dat niet door.

Het voltallige bestuur met draaginsigne in de vorm van een schaatsje

UIT DE OUDE FOTODOOS VAN..

Van een meelevend lid van onze vereniging uit Leerdam en oud-inwoner van ons dorp, de heer Wil Koorevaar kreeg ik mooie foto's toegestuurd met het idee voor een nieuwe rubriek, de rubriek: **'Uit de oude fotodoos van..'** De eerste twee stuurt hij in en worden hierbij geplaatst.

Café biljart fam. Koorevaar, Rivierdijk B533 (1940). Links mevr. Johanna Koorevaar-Hommerson (1910-1976) geb. te Giessendam (Binnendams) en rechts hulp in de huishouding juffrouw Pietje de Koster.

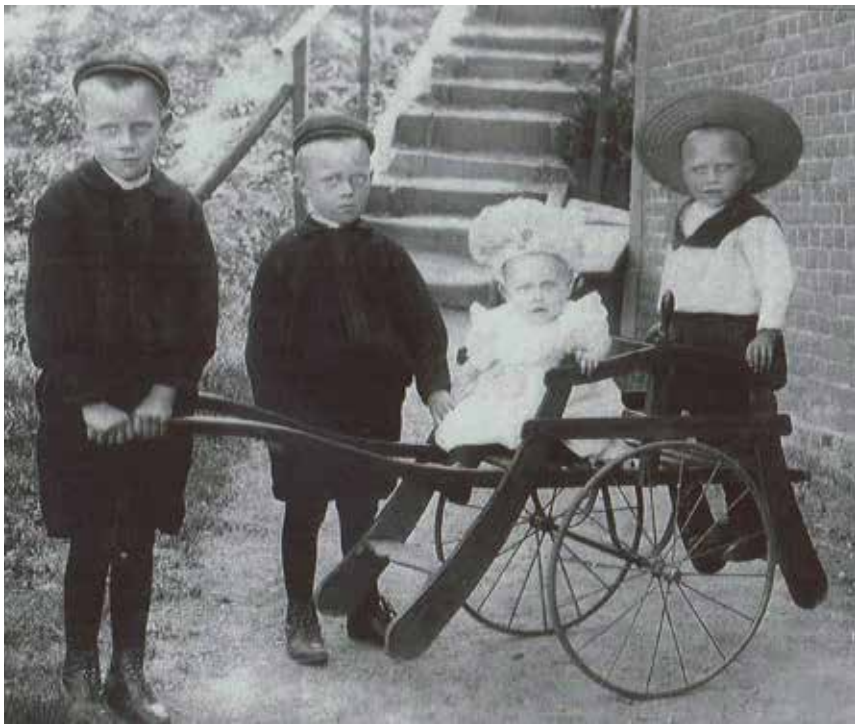

Vier broertjes Koorevaar met een heel oud model duw- of trekwagentje. Van l. naar r. Arie Willem Koorevaar (1898-1962) groenteman, Johannes Koorevaar (1900-1974) parlevinker-sleeboot, Pieter Koorevaar (1905-1976) parlevinker en cafébaas, Adriaan Koorevaar (1902-1909) Kinderen geboren te Hardinxveld bij het Langeveer.

SPANNENDE TROEP

4 juli t/m 19 september 2020

De kunst om van afval iets te maken

Binnendams 6 | 3373 AD
Hardinxveld-Giessendam
www.koperenknop.nl
open: dinsdag t/m vrijdag
van 13.00 - 17.00 uur en
zaterdag van 11.00 - 17.00 uur
in juli + augustus ook maandag
13.00 - 17.00 uur

museum de koperen knop

De expositie Spannende Troep laat zien hoe mooi en tegelijkertijd eenvoudig het is om van oud materiaal iets bijzonders te maken. Niet zo lang terug bleek ineens dat we in een weggooimaatschappij leefden. Door onszelf in een niet aflatende vernieuwingsdrang gecreëerd. Totdat bleek dat al dat afval ergens moest blijven. Maar waar dan?

Toen veranderde de samenleving. Het begrip duurzaamheid kwam en werd belangrijk. Eerst nog als modewoord want we moesten er aan wennen. Intussen een alom geaccepteerd begrip: gebruik wat je hebt. Kijk goed voor je iets wegdoet of je er nog wat mee kunt.

Het begrip genoeg kreeg een nieuwe uitleg. Ruimen werd een deugd. Zuinig zijn was niet langer burgerlijk. Iedereen schrok van de plastic soep in de oceanen. Eerder kwamen de - gescheiden - glasbakken en textielcontainers. Afval scheiden. Elk huishouden heeft nu vier forse containers. En de samenleving blijft veranderen.

Bijna alles dat wordt weggegooid kan worden hergebruikt. Als kunst, als gebruiksvoorwerp, als speelgoed, als… De expositie toont de verschillende mogelijkheden. Slippers van oud textiel, dieren van plastic soep. Dierenmaskers van oud papier, vliegen en kevers van blikjes en jurken van lappen en draden. Ook pannenlappen en wandkleden. Bestekdieren, beschilderde oesters en nog meer moois en leuks.

Uitgaven

UITGAVEN IN DE HISTORISCHE REEKS EN SPECIALE UITGAVEN VAN DE HISTORISCHE VERENIGING HARDINXVELD-GIESSENDAM

**met een x gemerkte uitgaven zijn uitverkocht*

I.	Buitendams 4 (1778-1978)	€ 2,25
2.	Molens van Hardinxveld-Giessendam	€ 3,85
3.	Den Eendenbout (opgraving in een woonheuvel)	€ 3,85
4.	Het stoomgemaal	X
5.	Makelaars van Hardinxveld-Giessendam	€ 3,85
6.	Buitendams 118 (Giessendamse boerden])	X
7.	700 jaar Dam	€ 3,20
8.	Parlevinkers	X
9.	Rondom de Giessen	X
10.	Swets tabak en daar blijf ik bij	€ 6,60
11.	Hardinxveld en Giessendam in de Franse Tijd	€ 5,65
12.	Café Schalk	€ 5,65
13.	100 Jaar boemelen	X
14.	De Hongerwinter	€ 6,60
15.	De Hennepteelt	€ 4,40
16.	Het kleine monument in Hardinxveld-Giessendam	€ 5,45
17.	Dijken en doorbraken	X
18.	Aan d'n dijk	X
19.	Gemeentehuizen van Hardinxveld-Giessendam	€ 2,25
20.	levers tussen Kaoi en Kloeve ... deel I	X
21.	Aart van Bennekum, kunstenaar	€ 6,80
22.	Herinneringen aan oorlogstijd	X
23.	100 Jaar Nederlandse Protestantenbond	X
24.	levers tussen Kaoi en Kloeve, deel II	€ 6,80
25.	Uit de pen van tante	€ 6,80
26.	De watersnood van 1953	X
27.	Schuttevaer en Binnenvaart	X
28.	De Crisisjaren In Hardinxveld en Giessendam	X
29.	Vrouwenrecht en liberalisme aan de Merwedijk	€ 6,60
30.	De 50ste mei	X
31.	De samenvoeging van Giessendam en Hardinxveld	€ 8,85
32.	C. Baardman, de schrijver en zijn werk	€ 7,95
33.	Het Langeveer	€ 6,60
34.	De Indiëgangers	€ 12,50
35.	1899-1999 Nieuws van honderd Jaar geleden	€ 6,80
36.	De Peulenstraat in 1950	X
37.	Groeten uit Giessendam	€ 8,25
38.	De historie van het pand Buitendams 4	€ 6,50
39.	Nievers was den dijk echt recht	€ 9,20
40.	Groeten uit Boven-Hardinxveld	€ 8,90
41.	Kleine zaken van een kleine kerk, Gereformeerden in Hardinxveld	€ 9,80
42.	Groeten uit Beneden-Hardinxveld	€ 8,90
43.	150 Jaar Openbaar Onderwijs In H'veld-Giessendam	€ 8,90
44.	Merwedegijzelaars, slachtoffers van de razzia van 16 mei 1944	X
45.	Marius Donk, leven en werk van een gedreven architect	€ 8,50
46.	Winkels op de Buurt	€ 8,50
47.	'75 jaar vrijheid langs Merwede en Giessen: teksten uit het weekblad de Rondom de Giessen 15 juni tot 7 september 1945	

Overige uitgaven

- Het Verleden Nu (fotoboek)	€ 11,35
- Buitendams huis-ter-om-op	X
- Een wandeling door Binnendams	€ 6,80
- Van Geslacht tot Geslacht... (uitgave van de Hervormde Kerk Giessendam en Hardinxveld)	€ 5,00
- Hardinxveld en Giessendam, van vissers- en hoepmakersdorpen naar industriegemeente	X
- Hardinxveld en de riviervisserij	X
- Rehobothschool 1860-1985	X
- Van hondekarren en hobbelbussen	X
- Anders nog iets (neringdoenden en bedrijven)	€ 2,25
- Dr. Aris Graftdijk, Photographie	€ 11,35
- Herberg De Zwaan	€ 15,90
- Onder ons gezeed	X
- Het verhaal van de dijk	€ 7,95
- Hoeke Doeme?	€ 7,95
- Dvd Dorpsfilm 1953	X
- Hardinxveld-Giessendam in de Jaren 50 (nog te koop in Museum De Koperen Knop)	€ 15,00
- Gekleed in de Waard	€ 12,50
- Dvd Bommen op de Buldersteeg	€ 10,00
- Autobusverkeer in de Alblasserwaard en de Vijfheerenlanden 1905-1945	€ 15,00
- Bakkersboek Broodnodig, 100 jaar bakkers in H-G	€ 15,00
- Helsluis (jeugdboek)	€ 7,50
- 'Van Burenhulp tot Onderneming, begraven in Hardinxveld en Giessendam'	€ 18,50

Uitgaven van de Stichting Dorpsbehoud

Van boodschappen doen naar winkelen	€ 2,25
De Heggen en de Steggen (tweede druk)	€ 7,95

Alle uitgaven zijn, tenzij uitverkocht, verkrijgbaar op de volgende adressen:
Historisch Informatie Centrum, Peulenstraat 243. ***Elke zaterdagmorgen van 10.00-12.00 uur***.
Secretariaat Historische Vereniging, Bu1tendams 77. ***Maandag t/m vrijdag***.
Museum De Koperen Knop. ***Dinsdag- t/m vrijdag 13.00-17.00 uur, zaterdag van 11. 00- 17.00 uur.***
Eetcafé De Kleine Beurs, Peulenplein 2.

U allen een gezonde tijd gewenst

het bestuur